

List Saveza lovačkih društava Tuzlanskog kantona

Lovac

Broj 57

Tuzla, mart/čujak 2013.

Cijena 1,00 KM

TEME BROJA:

Aktivnosti na integraciji SLD TK i SLO BiH

Svjetski dan biodiverziteta

90 godina postojanja LD "Jelen" Gradačac

Ugrožena divljač: Jelen

Priprema lovišta za lov srneće divljači

Maskiranje u lovnu

Lovac

List Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Izlazi tromjesečno

Izdavač:
Predsjedništvo Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Za izdavača:
Rasim Omerović,
predsjednik Predsjedništva SLD TK

Redakcija lista "Lovac":
Rasim Omerović (Kalesija),
Hasib Imamović (Tuzla),
Šerif Bečić (Banovići),
Hasan Muratović (Živinice),
Ramo Memić (Sapna),
Muris Mujedinović (Srebrenik)
Esad Hanić (Gradačac),
Hajrudin Imširović (Teočak),
Hariz Salihović (Kladanj),
Džemal Jukan (Gračanica),
Mujo Softić (Lukavac),
Sulejman Hadžić (Doboj-Istok) i
Hazim Mujkić (Čelić).

Glavni i odgovorni urednik:
Rasim Omerović, dipl. ing. šumarstva

Urednik i lektor:
Prof. Mirzet Ibršimović

Stručni saradnik:
Jasmin Bećirović, profesor

Fotoliti:
B Concept Sarajevo

Priprema i štampa:
"Mikroštampa" Tuzla

Za štampariju:
Šaban Cipurković

Adresa Redakcije "Lovac"
Tuzla, Džindžić mahala 13.
Tel./fax: 035/277-525
Web site: www.lovactk.com
E-mail: info@lovactk.com

Račun kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
132-100-03092192-27

Na osnovu mišljenja Ministarstva
za obrazovanje, nauku, kulturu, sport
i informisanje Vlade TK broj
10/1-452-25-2/98 od 28. 08. 1998. god.,
list "Lovac" oslobođen je dijela
poreza na promet

21. mart - Svjetski dan šuma

Š U M E

Prirodni odgovor na globalno zatopljavanje

Najbolje vrijeme da posadiš drvo je bilo prije 20 godina.

Drugo najbolje vrijeme je sad!

Smanjenje štetnih emisija nastalih sagorijevanjem fosilnih goriva nužan je korak u borbi protiv globalnog zatopljavanja, a u tome šume mogu igrati vitalnu ulogu, upravo svojom potrošnjom ugljen-dioksida (CO_2). Šume se smatra savršenom ekološkom tvornicom u smislu proizvodnje kiseonika (O_2). Šume čuvaju vodu, stabiliziraju tlo i sprečavaju njegovu eroziju, precišćavaju zagađenu atmosferu, spremište su bioraznolikosti i imaju značajan doprinos reguliranju klime i razine stakleničkih plinova koji uzrokuju klimatske promjene. Šume imaju i baktericidno svojstvo, utiču na ljepotu krajolika, stvaraju povoljne uvjete za lječenje, oporavak, odmor i rekreaciju, za razvitak turizma i lovstva. Dobrobiti od šuma su dalekosežne, ali je alarmantna deforestacija i degradacija šumskih područja. Ako uništimo šume nestat će i nas. Ubijanje šuma ugrožava i više od 11 hiljada životinjskih vrsta. Zbog svega toga evo u najkraćem u čemu se ogleda značaj šuma za čovječanstvo i značaj njihove zaštite od čovjeka, kukaca, glodavaca, bakterija, gljivica, kiselih kiša, požara, poremećenog režima voda, onečišćenog zraka, tla i voda:

- šume apsorbiraju gasove, sedimentiraju prašinu, filtriraju čvrste i radioaktivne čestice - baktericidno dejstvo (šumski vazduh je bogat eteričnim uljima koja uništavaju mikrobe).
- šume filtriraju vodu, sprečavaju klizišta i eroziju, smanjuju buku, ublažavaju klimatske promjene, smanjuju tišinom i odvojenošću ambijenta.
- šuma na 1 ha proizvede oko 800 tona kiseonika godišnje.
- za godinu dana 1ha četinarske šume filtrira 30-35 tona prašine, a na 1ha liščarske šume se filtrira 50-76 tona prašine.
- šume imaju važnu ulogu u sprečavanju nastajanja bujica. Slivna područja obrasla šumom imaju 30-50% niže vodostaje nego što imaju slivovi koji nisu obrasli šumom.
- šuma sprečava eroziju zemljiste.
- šuma je najbolji i najefektivniji filter za dobivanje pitke vode. Retenciona sposobnost tla pod šumom mjeri se količinom 800-2500 m³ vode po 1ha površine.
- svjetske šume godišnje atmosferi daju 86 milijardi tona kiseonika, a apsorbiraju čak 119 milijardi tona ugljen-dioksida.
- uloga šuma u prečišćavanju zagađene atmosfere je važnija od njene uloge u proizvodnji kiseonika.
- visoke šume, površine od 1ha, u procesu fotosinteze oslobađaju 3 tone kiseonika a potroše oko 4 tone ugljen-dioksida.
- samo 4 bukova stabla kroz 100 godina obezbjede kiseonik jednom čovjeku za 80 godina života, a treba znati da čovjek može da živi bez hrane 5 nedelja, bez vode 5 dana a bez vazduha samo 5 minuta.
- bukove šume, površine 1 ha, mogu primiti čak 68 tona čađi i prašine.
- 1 ha bukove šume zadrži 500 tona vode.
- jedno stablo divljeg kestena, starosti oko 30 godina, može godišnje da zadrži 120 kg prašine i 80 kg aerosola.
- 1 ha smreke godišnje emituje u atmosferu oko 30 kg materija s baktericidnim dejstvom, što je dovoljno za dezinfekciju omanjeg grada.
- šuma smanjuje buku, što zavisi od tipa šume, gustine, visine grmlja, njegove olistalosti i godišnjeg doba.

Glavna odluka naših šuma je da su 95% prirodne, za razliku od mnogih evropskih koje to nisu, što izaziva divljenje, ali je naša zemlja jedna od najmanje planski zaštićenih evropskih područja kada je u pitanju flora. Zbog intenzivne eksploatacije svake godine u svijetu nestaje oko 13 miliona hektara šume, zbog čega se posebna pažnja treba posvetiti planskom gazdovanju šumama i afirmiranju ekološke etike.

Najbolje vrijeme da posadiš drvo je bilo prije 20 godina. Drugo najbolje vrijeme je sad!
(stara kineska poslovica)

Aktivnosti na integraciji Saveza lovačkih društava TK i Saveza lovačkih organizacija BiH

Formirano Koordinaciono tijelo za angažiranje na uspostavljanju zajedničke platforme u cilju objedinjavanja SLD TK i SLO BiH

Na vanrednoj sjednici Predsjedništva Saveza lovačkih društava TK i predstavnika Saveza lovačkih organizacija BiH, održanoj 30. novembra 2012. godine u Kabinetu Općinskog načelnika Kalesija u Kalesiji, donesen je Zaključak da se na nivou SLD TK formira jedno Koordinaciono tijelo koje će voditi aktivnosti oko uspostavljanja zajedničke platforme u cilju objedinjavanja ova dva lovačka saveza i jedinstvenog funkciranja.

U ovo Koordinaciono tijelo Predsjedništvo SLD TK je imenovalo sljedeće članove:

1. Rasim Omerović dipl.ing., predsjednik SLD TK
2. Seid Čorbić, dipl. ing., predsjednik Savjeta za lovstvo
3. Senad Selimbašić, dipl.ing., član Savjeta za lovstvo
4. Faruk Huskanović, dipl. pravnik
5. Samed Mehmedović, dipl. pravnik

Izbori u LD „Majevica“ Srebrenik

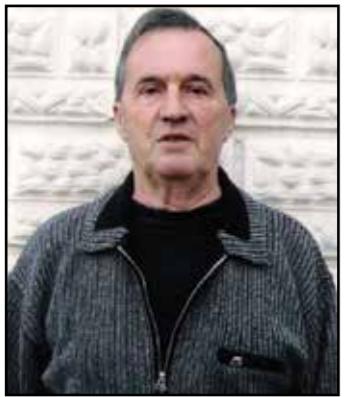
Za novog predsjednika jednoglasno izabran Muris Mujedinović, dosadašnji lovovođa

Na izbornoj Skupštini LD „Majevica“ Srebrenik, održanoj 30. novembra 2012. godine, izabrani su novi članovi Predsjedništva Društva, za mandatni period 2012. – 2016. Izvještaj o radu Predsjedništva, u periodu 2008. – 2012., podnio je Samed Mehmedović, dipl. pravnik-predsjednik Društva u tom izvještajnom periodu. U izvještaju je naglašen izuzetno plodan angažman Predsjedništva LD „Majevica“, čiji su svi projekti odobreni od strane Federalnog i Kantonalnog ministarstva. Zahvaljujući autoritetu i profesionalnoj predanosti članova Predsjedništva, nisu izostale saglasnosti neophodne da se relativirale brojne aktivnosti predviđene Planom gazdovanja. Takođe uspjehu su pridonjeli svi lovci, od članova stručne službe, glavnog lovovođe Društva, predsjednika revira, lovovođa

Samed Mehmedović, dipl. pravnik

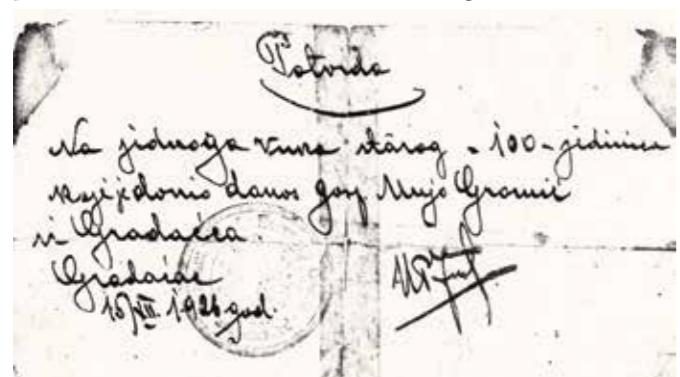

90 godina postojanja LD „Jelen“ Gradačac

Piše:
Fahrudin Gromić

U toku lovne sezone 2012./13. obilježeno je 90 godina postojanja i rada LD „Jelen“ Gradačac. Ovaj značajan i veliki jubilej je obilježen skromno i radno. Rad je bio usmjerjen u izgradnju lovno-tehničkih i lovno-uzgojnih objekata. Od nove registracije Društva pri SLD TK, od jula 1995., izgrađeno je preko 40 lovačkih kuća u privatnoj režiji, dok su skromna novčana sredstva usmjeravana u nabavku i uzgoj lovne divljači, što se u praksi pokazalo ispravnom orijentacijom. Godinu dana nakon nove registracije, Društvo je započelo izgradnju prihvatilišta za fazansku divljač i hranilišta za visoku i nisku divljač, a naredne godine je nabavljena fazanska divljač. Prošle godine Društvo je na vlastitom zemljištu, lovištu Srnice, izgradilo veliko prihvalitište za fazane. U ovaj uzgojni objekt je uloženo osam hiljada konvertibilnih maraka, a urađen je po savremenom standardu, uz primjenu nove tehnologije uzgoja fazanskih pilića. Ovom prilikom BiH je LD „Jelen“ Gradačac dodijelilo najviše odlikovanje ORDEN PRVOG REDA, SLD TK mu je dodijelilo ZLATNU PLAKETU, a Općina Gradačac mu je dodijelilo najviše općinsko priznanje ZMAJ OD BOSNE. Ova odlikovanja i mnoga druga lovačka priznanja dodijeljena su zahvaljujući uspješnom volonterskom radu rukovodećih

U uvjetima posljednjeg odbrambenog rata fond plemenite divljači je uveliko smanjen u lovištima Društva, dok je agresor opljačkao i spalio fazaneriju u Turiću, spalivši i ostale lovno-uzgojne i lovno-tehničke objekte. Odmah nakon Dejtonskog sporazuma o miru, Halid Hanić, član LD „Jelen“, u vlastitoj režiji je izgradio fazaneriju za proizvodnju fazanske divljači. Društvo je uspostavilo dobre odnose s tom fazanerijom tako da je u lovište unesen znatan broj ove atraktivne lovne divljači. Prema tadašnjem Programu rada kojeg je izradilo Predsjedništvo a usvojila Skupština LD „Jelen“ Gradačac, zabranjen je izlov lovne divljači na period od tri godine, određena je članarina od pet konvertibilnih maraka, u lovište se izlazilo samo u akcije odstrjela grabljivica, zaštite i prihrane lovne divljači. U Društvo se učlanilo oko 300 ranjih članova i svi su bili zadovoljni takvom politikom Društva. Sekcije su organizirale svakodnevne patrole koje su pazile da se provode odluke Skupštine, s naglaskom na činjenicu da nije registriran niti jedan prekršaj, što je za današnje uvjete vjerovatno nemoguće. Ovakvim stručnim mjerama zaštite, uzgoja i unosa divljači u lovište, obnovljen je fond lovne divljači

i već u jesen 1998. je otvoren lov. U početku je bio praktikovan lov na zečju i fazansku divljač s minimalnim odstrjelom, a daljim unaprijeđenjem lovstva je uspješno nastavljen proteklih godina sve do danas kada mlade generacije ubiru plodove pravilnog gazdovanja, a i same doprinoseći interesu LD „Jelen.“

Za navedeni rad, u svrhu zasluga i u cilju stimuliranja razvoja i afirmacije

lovstva i drugih aktivnosti koje su od općeg interesa za lovstvo, SLO BiH je LD „Jelen“ Gradačac dodijelilo najviše odlikovanje ORDEN PRVOG REDA, SLD TK mu je dodijelilo ZLATNU PLAKETU, a Općina Gradačac mu je dodijelilo najviše općinsko priznanje ZMAJ OD BOSNE. Ova odlikovanja i mnoga druga lovačka priznanja dodijeljena su zahvaljujući uspješnom volonterskom radu rukovodećih

Lov je star koliko i ljudsko društvo, a početak organiziranog i ozakonjenog izlova divljači u gradačackom kraju je vezan za nekoliko uglednih građana i političara, kao što su Muhametaga Gromić, Izetbeg Jahić, i Marko Popović, koji su daleke 1922. osnovali Lovačko društvo Gradačackog sreza. Društvo je u početku imalo dvadesetak poznatih lovaca, od kojih su se neki bavili lovom sve do 1960., tako da su upravo oni i ostavili brojne podatke i dokumente koji svjedoče o osnivanju, načinu lova i lovačkim običajima koji su se njegovali i tradicijski i generacijski prenosili. Posebna vrlina tih starijih generacija je neupitna etičnost i uvažavanje i poštivanje iskusnjih i starijih lovaca. Otuda, pored mnogih vrlina današnjih mlađih lovaca, treba istaći i neke pojave koje spadaju u domen neetičnosti, a prije svega se tu misli na trend vrijedjanja starijih članova Društva. To nije samo za osudu nego i za oštru primjenu kaznenih mjera, da bi se preduprijedilo narušavanje međuljudskih odnosa i cijepanje, odnosno usitnjavanje i onako malobrojnih sekacija, što je cilj i hir takvih pojedinaca koji vlastite interes izdižu iznad interesa čvrstog kolektiva kakvo je LD „Jelen“ Gradačac, odnosno Savez lovačkih društava Tuzlanskog kantona. Nema sumnje da će rukovodni nosioci u organima upravljanja Društva i Saveza znati energično riješiti ovaj aktuelni problem, tim prije što je lovac, kao naoružan pojedinac, pripadnik organizacije koja spada u red jednog od najorganizovanih i najodgovornijih segmenata društva.

kadrova, organa upravljanja i radu skoro svakog člana Društva. Sadašnje i buduće članstvo LD „Jelen“ ima tešku, odgovornu i časnu obavezu da svojim radom sačuvaju ugled i da se zalažu za postizanje jo većeg uspjeha Društva.

Lovačko društvo „Majevica“ Srebrenik

Herceg ulovio trofejnog vuka

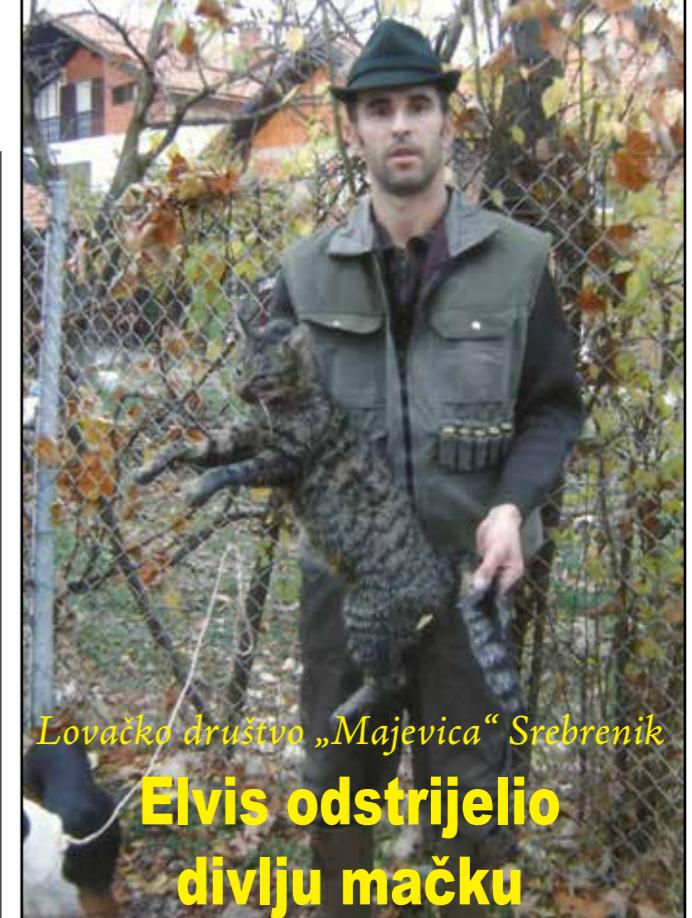

Sredinom februara ove godine Edin Herceg je ulovio trofejni primjerak vuka. Herceg, koji je 10 godina član LD „Majevica“ Srebrenik i od nedavno član Predsjedništva Društva, za LOVAC je izjavio:

„Vječno će pamtitи nedjeljno jutro 17. februara 2013. kada se iz tame pojavila silueta moćne zvijeri. Kretala se oprezno, sumnjičavno njušeći pogнуте glave i nakostriješene dlake. Znao sam da nemam puno vremena razmišljati. Naslonio sam pušku o rame i povukao obarač. Prasak se proložio planinom i zvijer osta na mjestu pogodka. Tog trenutka mi je korz glavu prošlo bezbroj neprospavanih hladnih noći, bezbroj prepješaćenih kilometara pokušavši se domoci vrijednog trofea. Napokon će i moju lovačku kolekciju krasiti vuk, i to trofejni vuk samotnjak.“

Nakon obrade i ocjene trofea ovaj primjerak vuka, kojeg je jednim hincem odstrjelio Edin Herceg, sigurno će biti odlikovan medaljom.

Suad Barjaktarević
sekretar LD „Majevica“ Srebrenik

Lovačko društvo „Majevica“ Srebrenik
Elvis odstrijelio divlju mačku

U redovnom lovu na zeca, članovi LS „Lušnica“ - LD „Majevica“ Srebrenik, uklonili su iz lovišta nekoliko štetočina koje ugrožavaju fazansku i zečiju divljač. Tom prilikom je Elvis Džanić odstrijelio divlju mačku, upravo na lokalitetu gdje ima fazanske divljači.

Suad Barjaktarević
sekretar LD „Majevica“ Srebrenik

Lovačko društvo „Majevica“ Srebrenik
Dajdža ulovio vepra kapitalca

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Pejo odstrijelio srndača

Lovačka sekcija „Dobrnja“ - LD „Tuzla“ je poznata po kolegjalnosti i masovnom učešću u lovu. Tako je bilo i tokom posljednje sezone lova na visoku divljač. Jedno ovakvo lovačko druženje je krunisano jednim ulovljenim srndačem, a odstrjelio ga je Pejo Tomić. Iako je mladi lovac, Pejo za sada ima dosta uspjeha u lovu na ovu plemenitu i atraktivnu lovnu divljač.

Husnija Kišić

Lovačko društvo „Majevica“ Srebrenik je proteklih godina učinilo značajne napore u pripremi lovišta za lov divlje svinje. Ovogodišnja sezona lova na crnu divljač je i pokazala rezultate brige za divljač u lovištima Društva. U organizovanom lovu na divlju svinju, na lokalitetu Dubsko vodo, mladi lovac Mevludin Džombić zv. Dajdža ulovio je vepru teškog 250 kilograma. Dajdža je lovački ispit položio početkom 2012., a kapitalca je ulovio već krajem iste godine. I sto je još zanimljivo, ovaj mladi lovac je ovakvu sreću imao i iskazao vještinu već u svom prvom izlasku na divlju svinju.

Suad Barjaktarević
sekretar LD „Majevica“ Srebrenik

Veliki pokazni lov na crnu divljač

Imajući u vidu da nije dobro često organizovati veliki lov na divlju svinju prigonom, a posebno hajkom, jer se time znatno uznemirava divljač i prisiljava da napusti svoja prirodna staništa u potrazi za mirnijim lokalitetima, LD „Srndać“ Gračanica veliki lov na crnu divljač organizuje samo jednom u lovnoj godini. Tako je ove godine, na kraju posljednje lovne sezone na crnu divljač, LD „Srndać“ organizovalo veliki pokazni lov na crnu divljač za sve lovce Društva. Cilj lova nije toliko bio izlovljavanje divljih svinja koliko druženje i pokazivanje ispravnog lova i upoznavanje mlađih lovaca s lovnim terenima. Pokazni lov je organizovan u lovnoj jedinici Šamunica, na obroncima Trebave, a u njemu je učestvovalo oko 300 lovaca i 25 lovaca pripravnika pod nadzorom svojih mentora.

Sve je započelo ranim jutarnjim okupljanjem ispred lovačke kuće na Visu (na prvoj fotografiji). Lovce je pozdravio Džemal Jukan, predsjednik LD „Srndać“ (na drugoj fotografiji) i u kraćem i vrlo korisnom obraćanju je upoznao lovce i pripravnike o načinu organizovanja velikog lova, u kojem je iznio i neka vrlo korisna teoretska saznanja o osobinama i ponašanju divljih svinja za vrijeme lova, kao i vlastita praktična iskustva i iskustva starijih lovaca s velikih lovova u kojima su učestvovali. Predsjednik je naglasio da

ta iskustva potvrđuju mišljenje da su divlje svinje vrlo inteligentne i opasne, da imaju izuzetno razvijeno čulo njuha, da dobro čuju, da imaju izraženu sposobnost orijentacije, da se kreću gotovo nečujno, da se pojave kada to lovac najmanje očekuje i da se prvo pojavi vođa krda, najiskusnija krmača, o čemu treba posebno voditi računa. Isto tako, predsjednik je istakao potrebu za potpunom disciplinom, da se svi moraju striktno pridržavati uputstava lovovođa i drugih odgovornih lica i da se i u ovom lovu, iako se divlja svinja tretira kao divljač koja nanosi štetu poljoprivredi, svi moraju pridržavati lovne i etike i pravila lova koja važe za lov na lovno-uzgojnu i svaku drugu plemenitu divljač.

Velikom lovom su na terenu neposredno rukovodili: Izet Šerbečić, glavni lovovođa i članovi Predsjedništva Društva: Dževad Đulić, Mejfundin Hasančević i Suljo Kahvedžić. Glavni lovovođa je pred polazak u lov dao kratka uputstva o rasporedu lovaca na terenu i još jednom naglasio da se u ovom velikom lovu love samo veprovi i nazimad, kao i slabije, bolesne, defektne i kržljave jedinke, a da se krmače, po mogućnosti, što manje uznemiravaju u svojim staništima.

Ovaj veliki pokazni lov je trajao preko sedam sati, ali nije dao očekivane rezultate iako je lovna jedinica Šamunica izuzetno bogata ovom vrstom lovne divljači, a razlog tome je veliki snijeg koji je napadao noć uoči lova. Ne samo da je snijeg otežao lov nego je poznato da u takvim uslovima divlje svinje ne napuštaju zaklon jer se prasad boji snijega a starije jedinke nagonski znaju da su na snijegu lako uočljive i da ostavljaju tragove. Ipak, veliki lov je ispunio cilju u onom pogledu potrebe za druženjem, sticanjem saznanja, pokazivanjem ispravnog lova i upoznavanjem mlađih lovaca s lovnim terenima. Za ovaj veliki lov je vladalo izuzetno interesovanje, a disciplinom i etičnošću se istakla grupa mlađih pripravnika Sekcije „Pribava-Lohinja“: Hajrudin Mehurić, Husejn Hasančević, Asim Mekić, Edin Ahmetašević i Harun Okić (na trećoj fotografiji).

Po završetku lova grupovođe su podnijele kraći izvještaj o rezultatima lova, a zatim je organizovan zajednički ručak za sve učesnike velikog lova.

Tajib Omerović

Lovačko društvo „Srndać“ Gračanica

Veliki lov na divlje patke

U nedjelju, 17. februara ove godine, lovačke sekcije „Pribava-Lohinja“ i „Stjepan Polje“-LD „Srndać“ Gračanica, organizovale su veliki lov na divlje patke u Sprečkom polju. Zbog velikog broja učesnika, lovci su se okupili na dva punkta, u Pribavi i Stjepan Polju (na fotografiji). Lovom su rukovodili lovovođe ovih dvaju sekcija, Fadil Halidović i Hajrudin Bećirović, a učestvovalo je oko 160 lovaca iz 12 sekcija Društva. Cilj lova nije toliko bio izlovljavanje divljih pataka koliko rekreacija i lovačko druženje. Iako je rijeka Spreča bogata ovom lovnom divljači, u ovom velikom lovu je odstranjeno svega desetak divljih pataka. Lov je bio atrakcija i izgovor za veliko okupljanje lovaca iz LD „Srndać“, ali i drugih lovačkih udruženja. Osim toga, masovan odstranjelj je mogao uzrokovati ne samo desetkovanje već i migraciju divljih pataka.

Lov je pokazao veliko zanimanje, poslušnost, disciplinu i etičan pristup lovu lovaca pripravnika, posebno mlađih pripravnika iz Sekcije „Pribava-Lohinja“ (na fotografiji), koji su pod kontrolom svojih mentora učestvovali u ovom velikom lovu.

Po završetku lova je organizovan zajednički ručak i druženje lovaca na oba punkta, u Pribavi i Stjepan Polju. Ove dvije sekcije, na čelu sa svojim predsjednicima, Samirom Mekićem i Azemom Kahrimanovićem, bili su izvrsni domaćini i organizatori ovog velikog lova i velikog druženja. Druženje je trajalo do sumraka, a na rastanku su lovci izrazili zadovoljstvo što su bili učesnici u jednom ovako veličanstvenom lovačkom ugođaju, obećavši da neće propustiti priliku doći i iduće godine.

Tajib Omerović

Lovačko društvo „Srndać“ Gračanica

Lov za pobratime iz Bačke Topole

Prije dvije godine je bratimljnjem okrujen decenjski zajednički lov članova LS „Pribava-Lohinja“-LD „Srndać“ Gračanica i lovaca LS „Fazan“ Bajša-LU „Panonija“ Bačka Topola. U lovištu oko Bačke Topole lov se organizuje uglavnom na srneču, zečju i fazansku divljač, kojom je prebogato ovo lovište, a goste iz Srbije najviše privlači lov crne divljači kojom su bogata lovišta Gračaničkog lovačkog društva. Tradicija zajedničkog lova nije prekinuta ni ove godine, tako da su lovci sekcija „Pribava-Lohinja“ i „Donja Orahovica“ ugostili pobratime iz Sekcije „Fazan“ Bajša u drugoj polovini januara. Osamnaestog janura gosti su dočekani a potom je organizovana zajednička večera i prijem gostiju po kućama domaćina. Naravno, raspored je i prije bio dogovoren, a sutradan je obavljen upoznavanje terena i pripremanje za nedeljni lov. Poslije temeljnih priprema organizovan je lovačko večernje druženje u restoranu Asima Džananovića. Nedeljni zajednički lov je bio uzbudljiv i uspešan. Ulovljen je jedan vepar i nazime, a po okončanju lova organizovan je zajednički ručak i veselo druženje uz evociranje uspomena na dosadašnja lovovanja u ravnou Vojvodini i brdovitoj Bosni. Gostima se na posjeti zahvalio Džemal Jukan, predsjednik LD „Srndać“ Gračanica, a na gostoprinstvu se zahvalio Šandor Lović, predsjednik LS „Fazan“ Bajša (na fotografiji).

Samir Mekić

Osvetljeno

U Tuzli, pred novogodišnje praznike, pored građana je prošao jelen. Reakcije očeviđača su bile podjeljene. Neki su mu se radovali, dok su drugi u šoku ili bijesu zvali policiju. Prije same intervencije policije, jelen se prošetao U Klosterskom ulicom, Korzom, skrenuo prema Pozorištu, a zatim se je koritom Jale uputio prema periferiji grada, prema naselju Kojšino. Nije poznato kako je jelen dospio na ulice Tuzle, a neki su mišljenja da ga je na kratko izgubio Djeda Mraz.

Na oko 30 km od obale Poljske, primjećen je pas koji pluta na santama leda, i niko ne zna koliko dugo je bio na njima niti odakle je došao. Pas je u lošem stanju odnesen u veterinarsku stanicu. Ovo je jedinstven slučaj, i pravo je čudo da je pas izdržao najmanje 10-ak dana stojeci na ledu, bez hrane i vode, s promrzlim šapama i uplašen. Ime psa je nepoznato, ali bi se mogao zvati i Srećko!

Balegar (Onthophagus Taurus) je najjači insekt na svijetu jer može da vuče teret 1.141 puta teži od njega samog, objavili su u britanski i australijski naučnici. Snaga mužjaka balegara, koji se hrani izmetom drugih životinja, mogla bi da se upoređi

s snagom potrebnom čovjeku teškom 70 kilograma da podigne teret od 80 tona, što je jednak težini šest dabl-deker autobusa.
•••
U Royal Societyju u Londonu izložene su slike koje ilustriraju kako životinje vide jedna drugu. Te su slike rezultat posljednjeg istraživanja koje pokazuje kako boje vide životinje. Mnoge od njih vide ultraljubičasto ili boje koje mi ne možemo vidjeti, što pokazuje da svijet vide potpuno drugačije. „Mnogo se oslanjam na boje u svakodnevnom životu i često pretpostavljamo da je ono što mi vidimo granica u vizuelnom svijetu“, rekao je dr. Tom Pike, predavač na Sveučilištu Lincoln. „Međutim, boje kod životinja i rezultat njihove percepcije, često se značajno razlikuju od naše. Mnogo životinja može vidjeti više boja nego mi. Neke životinje vide mnogo manje boja nego mi. Budući da su se boje koje one vide razvile za dobrobit životinja, a ne ljudi, razumijevanje vizuelnog svijeta sa životinjskog stajališta može objasniti zašto su neke životinje svijetle dok su druge tamnije. Ovo nam daje novi uvid u životinski svijet“, objasnio je profesor.

•••

Testovi su pokazali da psi lako razlikuju crvenu od plave boje, ali ih zbujuje razlika zelene od crvene boje. Psi mogu vidjeti dvije boje – plavo-ljubičastu i žutu te mogu razlikovati nijanse sive boje, no ne mogu razlikovati između zelene, žute, narančaste i crvene boje. Također vrlo teško razlikuju zelene od sivih nijansi. Kada bacimo crvenu loptu psu i ako se kotrlja po zelenom travnjaku, onda je i ne primeće. Životinje opažaju i prepoznaju oslanjajući se na pojačana čula za miris, kontrast i pokrete.

Lovačko društvo „Spreča“ Kalesija

Zajednički lov svih lovaca

Zajednički lov za sve lovce LD „Spreča“ Kalesija organizovan je u dijelu lovišta Lisača, Jelica, Vranovac, Crvena Zemlja i Kiseljak. Prema aktuelnom Operativnom kalendaru aktivnosti u lovištima TK, lovila se divlja svinja i uništavale su se štetočine: lisica, kuna ... Odstranjeno je nekoliko sitnih štetočina, a lov, koji je trajao do 12 sati, vodio je glavni lovovođa Društva Enver Kurtić, sa pomoćnicima - lovovođama sekcija. Nakon lova upriličeno je zajedničko druženje u Kiseljaku, uz srneči gulaš i pjesmu. Ovakva druženja LD „Spreča“ će organizovati što češće, naročito u vrijeme kada brojna kalesijska dijaspora dolazi u domovinu.

Elvir Huremović

Lovačko društvo „Spreča“ Kalesija

Grupa „Fazlići“ odstrajelila vepra

Grupa „Fazlići“-LD „Spreča“ Kalesija je nedavno imala uspešan lov kada su u dijelu lovišta Brezovače odstrajeli vepra. Sretni i spretni strijelac je bio Fadil Hamzić, dugogodišnji lovac Društva. Lovište Brezovače veoma je atraktivno za kalesijske lovce, o čemu govori i podatak da se tu svake godine odstrajeli po nekoliko primjeraka divlje svinje, srndača i dosta sitne divljači. Inače, Grupa „Fazlići“, koju uspešno vodi grupovođa Ekrem Pezić iz Miljanovaca, izgradila je dosta lovno-uzgojnih objekata, te svakodnevno radi na očuvanju prirodnih bogatstava tog dijela lovišta.

Elvir Huremović

Lovačko društvo „Husić Mustafa Čekalo“ Sapna

Tri vepra za jedan dan

Mensur Hamidović, član Lovačke grupe „Vitnica 2“, na Kasarlijama je za jedan dan odstrajelio tri vepra..

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla

Lovac humanista

S obzirom da se navršilo punih trideset godina lovovanja Husnije Kišića, lovca Sekcije „Dobrnja“-LD „Tuzla“, umjesno je kratko se osvrnuti na njegov značajan doprinos razvoju lovstva, tim prije što se radi o izuzetnom humanisti. Husnija je dvanaest godina bio rukovodilac Sekcije „Dobrnja“, organizirajući i neposredno učestvujući u mnogim lovačkim akcijama, posebno se zalažući u izgradnji lovno-tehničkih i lovno-uzgojnih objekata. Iстакао се у изградњи lovačke kuće Dobrnja, lovačkog doma na Majevici i rekonstrukciji i adaptaciji lovačkog doma u Tuzli. Оsim тога, чуven je i по svojoj lovačkoj poetici коју objavljuje у листу Lovac. Да се ради

o lovačkom značcu, поштovanom, susretljivom, dobranjernom i sposobnom за koletivan rad, najbolje kazuju brojne diplome i zahvalnice, као и bronzana značка којом га је одlikовао Savez LD TK, у сврху заслуга и у циљу стимулiranja развоја и afirmacije lovstva i drugih aktivnosti које су од опćeg интереса

za lovstvo. Не треба заборавити да се Husnijina човјечност ogleda i u njegovim aktivnostima као humaniste, наприје у pogledu zbrinjavanja prognanih i davanja krvi za ranjene tokom posljednjeg odbrambenog rata. За тaj humanitarni rad је добио Tuzlansku lenu i Plaketu Crvenog križa/krsta općine Tuzla. И дан-данас Husnija

je aktivan lovac i građanin, у смислу angažmana у заштити животinja, оčuvanja prirode, испlovavanja ljubavi prema lov i onome што он подrazumejava, према lovačkim druženjima, али и у смисlu neu-

mornog rada u aktivnostima своje mjesne zajednice на побољшању

uslova живота svojih sugrađana.

Ibrahim Sinanović

2013 Mart Lovac 9

Sjećanja Slobodana Vukovića, najstarijeg lovca iz Kalesije

Posjedujem lovačku pušku Ismeta Mujezinovića, rado bih je dao u muzej

Slobodan Vuković iz Zeline je najstariji kalesijski lovac, a vrlo vjerovatno i jedan od najstarijih u Bosni i Hercegovini uopće. Ovaj vitalni starac je rođen 1928. godine.

Iako ima 85 godina Vuković je poput „čigre“ i vrlo bistrog uma. O tome svjedoči i činjenica da „iz glave“ i danas zna nabrojati skoro 50 imena prvih kalesijskih lovaca koji su pristupili LD „Spreč“ Kalesija. Pamti i datume.

„Lovačko društvo „Spreč“ Kalesija je formirano 20. juna 1960. godine. Tada je dobilo pravni naziv „Spreč“, a formirano je od dva lovačka društva i to: LD „Resnik“ Memići i LD „Tojići“. Tog dana, prilikom osnivanja Društva, izabran je prvi Upravni odbor, a sačinjavali su ga: Halil Redžić iz Dubrava, prvi predsjednik, ja Slobodan Vuković iz Zeline bio sam sekretar, Adem Jusić iz Kalesije Gornje kao glavni lovoveda, Mujo Aljin Hodžić iz Memića, blagajnik, Ahmo Mešić iz Rainaca, član, Fejzo Majdančić iz Donjih Vukovija, član i Nurija Mujkanović iz Seljublja, član, „nabraja, iz cuga“ Vuković.

Dodata je lovački dom, u centru Kalesije, izgrađen u periodu 1965.-1966. godine, od sredstava lovaca, te s veoma malo pomoći od strane drugih organa države.

Priješća se da su na početku rada Društva lovni dani bili srijeda i nedjelja, ali da je srijeda ispalta iz kalendara jer zaposlenim lovциma taj dan nije odgovarao. U lovštima je u to vrijeme bilo najviše zečeva, zatim lisica, kuna, jazavaca... Kasnije su se razmnožili fazani.

Elvir Huremović

Zamolili smo Vukovića da se proba prisjetiti imena prvih kalesijskih lovaca. I krenuo je:

1. Ferhatbegović Smajl iz Vilčevića 2. Avdić Avdo Gušter iz Capardi 3. Mumunović Smajl iz Hajvaza 4. Loknić Smajl iz Memića 5. Hodžić (Alija) Mujo iz Memića 6. Hodžić Šemso iz Memića 7. Mehmedović Smajl iz Memića 8. Hodžić Mujo Muhtar iz Memića 9. Hodžić Abdulah iz Memića 10. Halilović Muhamed Šolo iz Zukića 11. Bećirbašić Šaban iz Jajića 12. Hamzić Mustafa Glodjo iz Jajića 13. Križevac Huso Brzi iz Brda 14. Jusić Adem iz Kalesije 15. Vuković Slobodan iz Zeline 16. Vuković Vaso iz Zeline 17. Makalić Adem iz Gojčina 18. Turić Alija iz Prnjavora 19. Hasanović Husejn iz Miljanovaca 20. Zahirović Ibro iz Miljanovaca 21. Smajlović Mujo iz Miljanovaca 22. Musić Mujo iz Donjih Rainaca 23. Mešić Ahmo iz Gornjih Rainaca 24. Pilavdžić Mustafa iz Gornjih Rainaca 25. Zulfic Nedžib iz Petrovica 26. Baraćić Ibro iz Petrovica 27. Javrić Hasan iz Petrovica 28. Imamolović Avdo iz Lipovica 29. Husić Ibrahim iz Lipovica 30. Mujkanović Salih, Gornje Hrasno 31. Mujkanović Avdija iz Seljublja 32. Mujkanović Nurija iz Seljublja 33. Mujkanović Mumin iz Seljublja 34. Mujkanović Mehio iz Seljublja 35. Rizvanović Adem iz Seljublja 36. Rizvanović Ibro iz Seljublja 37. Avdić Omer iz Kikača 38. Paščanović Bajro iz Tojića 39. Osmanović Alija iz Tojića 40. Aščić Salih iz Gornjih Vukovija 41. Majdančić Fejzo iz Donjih Vukovija 42. Herić Omer iz Donjih Vukovija 43. Redžić Halil s Dubrava 44. Bulić Salih s Dubrava 45. Bulić Nesib s Dubrava 46. Bošnjaković Omer s Dubrava 47. Kamerić Fehim iz Miljanovaca i možda još dva ili tri člana kojih se ne mogu sjetiti, nabrojao je Vuković.

Tada su, kao i danas, uvijek u naše društvo dolazili razni gosti. Posjećivali su nas gosti kao što su: Pašaga Mandžić, Cvjetin Mijatović Majo, Franjo Herlević, Žarko Broz, Titov sin i drugi, priješća se Vuković.

Ovaj, danas vitalni starac, punih 18 godina je vodio Lovačko društvo „Spreč“ Kalesija. Za zasluge na unapređenju lovstva dobitnik je Ordena II reda 1961. godine (Republičko priznanje). Godine 1980. dobio je Ordena I reda, a za počasnog člana Društva je proglašen 9. oktobra 1976. godine.

Još jedna zanimljivost je vezana za Slobodana Vukovića. Naime, u njegovom vlasništvu je lovačka puška koju je kupio 1968. godine od slavnog slikara Ismeta Mujezinovića. „Rado bih da pušku Muzej istočne Bosne u Tuzli, kao eksponat i uspomenu na čuvenog Ismeta Mujezinovića, zaključuje Vuković. Elvir Huremović

O lovačkoj etici

Kao dugogodišnji član nekoliko udruženja čiji članovi vole prirodu, planiranje, lov, druženje i kao zaštitnik zdrave okoline i životinja, stičem dojam da su posljednjih godina izgubljene etičke (grč. ethos: moral, običaj, navika, čud) osnove ponašanja dosta lovaca u svim društvinama. Moj stav je naravno ličan i jednostavan i pokušat ću što kraće i ovog puta što prostije da ga obrazložim. Prijе svega, lovci bi morali da se vrate izvornoj ljubavi prema prirodi i zaštiti svih životinja. Moralna osobina lovaca je da poštaju, cijene i pomažu starijeg i bolesnog kolegu lovca, da mu u toku lova svr smanje njegove obaveze u grupi i da mu omoguće najbolje i najbliže mjesto u skladu sa zdravstvenim i fizičkim sposobnostima svakog člana društva. Još u prastara vremena, kada se živilo od lova, bolesni i stariji ljudi, žene i djeca, čuvali su svoje naseobine i pećine, a jači i mlađi su lovili i prehranjivali zajednicu. Ta etika je ujvek bila prisutna u prvobitnim ljudskim zajednicama.

I danas je etika posebno važna u međuljudskim odnosima, a posebno u lovačkim udruženjima jer lovac ima ubojito oružje čime je stekao više prava, ali i više obaveza u društvu i prema društvu. Lovac je naoružan građanin od kojeg se očekuje mobilnost u svakoj situaciji, i u situaciji potrebe odbrane domovine, ali i zaštite načela demokratije i slobode svakog građanina, kao i zaštite prirode i životinja.

Priroda, kao uslov opstanka čovjeka, najveća je dragocjenost našeg društva sa staništima raznih divljaci. Zbog toga svaki građanin, a posebno lovac, mora da se odnosi prema prirodi s velikim poštovanjem, da je čuva od svih negativnih uticaja, kao i da unapređuje njene vrijednosti. Čuvati prirodu i divljac znači čuvati prirodnu ravnotežu života i opstanka svih stanovnika Zemlje.

Djelovanje lovca u prirodi može biti i štetno i korisno za prirodu, zavisno od ponašanja samog čovjeka-lovca. Savremena tehnika, elektronika, veliki saobraćaj, otpadne vode, otrovni gasovi, razna savremena ubitačna oružja, sve su

velika opasnost za opstanak i razmnožavanje divljaci pa i iz tog razloga etika (znanost o moralu-filozofija moral-a) i ljudski razum treba da stalno budu prisutni u svakom lovačkom udruženju, kao i kod svakog lovca. Sva rukovodstva u lovačkim udruženjima treba da djeluju na razvoju i čuvanju prirode – šuma i životinja. U tom kontekstu je i fotovelj, na onaj način razvijanja svijesti o potrebi snimanja, praćenja, proučavanja, pomaganja divljaci u slučaju njihove blesti i slabosti, ali i našeg učenja iz proučavanja navika životinja.

Na kraju ću opet kao primjer humanog odnosa prema divljaci navesti događaj u LS „Radina-Repnik“ -LD „Zelumboj“ Banovići. Članovi ove Sekcije su u lovštu pronašli lane, čiju su majku vjerovatno ubili psi latalice ili vukovi, potom su ga zbrinuli, čuvali, njegovali i hranili u kući kod Zejnilić Isajeta. Nakon što je lane ojačalo, pustili su ga u slobodnu prirodu. To puštanje je trajalo desetak minuta jer se lovci nisu bili lako odvojiti od laneta koje je, dok je lagano islo kosom Lanište (loviste Kunina), stalno zastajivalo i osvrtao se prema lovцима koji su ga ispratili tužnim pogledima.

Mujo Međikić
sekretar LD „Zelumboj“ Banovići

Lovačka poetika

Teočani lovci meraklije

Ispod slavnog visokog grebena
dvije lovačke čeke sagrađene,
đe rijeka Tavna žubori studena,
vodopadi, šume i livade zelene.

Nedjeljom su čeke vazda pune,
od svitanja do duga sumraka,
a đegod i do zore rujne,
đe se druže lovci Teočaka.

A tek lovačka kuća na Mejdanu,
ko dvor veličanstvenom Sultanu,
krasna blista i noću i danu,
ušuškana u poj ptica.
S Mejdana iznad Teočaka
pukla Fruška gora, Banat, Bačka,
čak se vidi i poljana somborska.

Kad se lovci iz lovišta vrate
s rancima spremnim za trpezu
u lovačku kuću bezbeli svrate
i uz rakiju ljutu pjesmu razvezu.

I priča kreće da se razmotava,
podastre se lovačko umijeće, znanje,
ko je lovac za priznanje:
Halid, Učo, Ćaze,
ali svi smo više-manje
kojima na srcu leže ove staze.

Kemal Smajlović

Lovačka družina

Sastala se na brdu
lovačka družina,
skoro će ručak,
ili je to užina.

Kerovi još gone,
brda odjekuju, zvone.
Gonili su mudru liju,
a ona pravo na lovački lonac.
Hrabro šmugnu kraj lovaca sviju.
Dok su neki latili se puške
lija ode bez razbijene njuške.

Kasno noću kući se vraćaju,
o proteklom danu pričaju,
o uspjehu u lovu.
Neki su još u šumi,
kerove vabe, zovu.

Jedino Mujo ide kući s plijenom,
našo mrtvu lisicu pod stjenom.

Husnija Kišić

LOVAČKI VICEVI

Q Q

Lovac prijavljuje nestanak svoje supruge.

- A kad je nestala?

- pitaju ga u policiji.

- Prije, hik, deset dana.

- I tek sad prijavljujete nestanak,
gdje ste bili do sada?

- Slavio sa rajom u kafani – pojasni lovac.

Q Q

- Doktore, dodem iz lova a žena mi gori od temperature.

- A je li visoka? – upita liječnik.

- Ma, nije, burek joj s glave mogu jesti – pojasni lovac.

Q Q

- Popio sam jednu litru – priznaje lovac supruzi.

- Zagrlite li koliko često svoju suprugu? – upitaše ga.

- Da, da, svaki put kad vozim na rikverc – pojasni im lovac.

Q Q

- Dobro, kad će konačno to pivo? – upita lovac konobara.

- Pričekajte, moram najprije poslužiti one dame tamo!

- Dobro, je li ovo gostionica ili čamac za spašavanje? – uzvrati lovac.

Q Q

Lovac u terencu podje u lov i naiđe na Roma:

- Brate, daj koju kintu, došo sam na nulu!

- E, da je meni doč na nulu – komentira vozač teranca i pruži Romu 10 KM.

Q Q

Policajac zaustavlja vozača lovca:

- Na mjestu suvozača ne smije sjediti pas!

- Ali to je plišani pas, poklon za sina! – uzvrati lovac.

- Pasmina nije važna! – reče policijac.

22. maj - Svjetski dan biodiverziteta

Lovstvo u službi očuvanja biodiverziteta

Progresivno osiromašenje prirodnih bogatstava dovodi do pogoršanja životnih uslova čovječanstva, a agresivnim razvojem savremenog društva ugrožen je i opstanak divljači u slobodnoj prirodi. Budući da obnavljanje ne može da dostigne stopu uništavanja, došli smo do tačke kada čovjek treba u svakom trenutku da ima razvijenu svijest o tjesnoj međusobnoj zavisnosti čovjeka sa sredinom u kojoj živi.

Konvencija o biološkoj raznovrsnosti

Pod pojmom „lovna divljač“ podrazumjevaju se ptice i sisari koji žive u slobodnoj prirodi i mogu se smatrati objektima lova. Evidentiran pad brojnosti populacija mnogih vrsta lovne divljači, od kojih su neke na ivici opstanka, izazvao je opću reakciju kao i saglasnost u svijetu - o potrebi hitnog i efikasnog zaustavljanja takvog trenda. Otuda različite mjere na nivou međunarodne i evropske zajednice, kao i na nivou nacionalnih zakonodavstava država potpisnica međunarodnih dokumenata. Konvencija o biološkoj raznovrsnosti je prvi globalni, sveobuhvatni ugovor koji se odnosi na sve aspekte zaštite i održivog korištenja bioloških resursa, odnosno biodiverziteta. Po prvi put se ističe da je zaštita biološke raznovrsnosti briga cijelog čovječanstva i integralni dio procesa razvoja. Konvencija je usvojena juna 1992. godine u Brazilu (Rio) i okarakterisana kao ključni međunarodni sporazum. Ciljevi konvencije su zaštita biološke raznovrsnosti, održivo korištenje svih njegovih komponenti kao i pravilna i pravična podjela koristi koje nastaju korišćenjem genetičkih resursa. Održivo korištenje resursa divlje flore i faune podrazumjeva uspostavljanje kontrole lova i sakupljanja, što se reguliše specijalnim zakonima i uredbama koji propisuju vrijeme lovostaja i kvote izlova... a u određenim slučajevima i potpunu trajnu zabranu lova ili sakupljanja.

Ekološku svijest čine SAVJEST i SVIJEŠT o odnosu prirode i društva, o narušavanju ekološke ravnoteže i potrebi zaštite životne sredine. Divergencijom kroz dugu geološku istoriju Zemlje, javljale su se neizmjerno brojne promjene u kombinaciji gena (genotip i genofond), vrsta (specija), biocenoza i

ekosistema. Održavala se neprekidna varijabilnost oblika i funkcija organskog svijeta koja se zove - BIODIVERZITET. On se vremenom obogaćivao, ali i osiromašivao, posebno pod uticajem čovjeka koji mu i sam pripada. Upravo sa razvojem civilizacije biodiver-

zitet se zakonski smanjuje (brojem vrsta) i osiromašuje, a njegovo progresivno opadanje prijeti da ugrozi i funkcionisanje biosfere. Zapravo treba podsjetiti da su pod uticajem ljudskih aktivnosti mnogi prirodni ekosistemi i vrste izgubljeni, a najvećim dijelom su izmjenjeni i postali manje otporni. Takođe se vrste prekomjerno koriste kao biološki resursi, često do krajnjih oblika iscrpljenja i potpune degradacije ekosistema i predjela. Pritom se nepovratno gube i mnogi genetički potencijali, a biodiverzitet je jedini izvor genetičkog materijala koji se može koristiti za održanje rijetkih vrsta, za introdukciju vrsta, za oplemenjivanje predjela, za revitalizaciju i obnovu razorenih i sterilnih prostora (erodiranih područja, jalovišta, pepelišta i sl.), za neke sirovine u industriji (farmacija), za biotehnologiju, ... U svemu tome je praktični značaj i osnovni razlozi za očuvanje i zaštitu biodiverziteta. Očuvanje biodiverziteta je opći civilizacijski zadatok svake nacije i Međunarodne zajednice. To očuvanje danas je definisano kompromisnim konceptom održivog korištenja bioloških resursa i zaštitom vrijednijih ekosistema i vrsta. Pošto su ekosistemi i biodiverzitet Zemlje danas uveliko degradirani i izmjenjeni, postigao bi se utješan uspjeh ako bi se, globalno gledano, održali vitalni elementi biodiverziteta, odnosno umjerenim korišćenjem sačuvali, od većeg propadanja i degradacije, glavni biološki resursi. Dakle, na širem planu bi se obezbjeđivao usmjereni oblik racionalnog korištenja resursa primjenom koncepta održivog razvoja, dok bi se zaštitom ekosistema i genofonda obezbjeđivali vitalni djelovi biodiverziteta, što je prak-

tično koncept i sadržaj djelatnosti zaštite prirode. Kao što se vidi, pod pojmom očuvanja biodiverziteta misli se na svu evolucijsku raznovrsnost živog svijeta planete, a u okviru koncepta zaštite prirode podrazumjevaju se konkreniji oblici zaštite ekološki vrijednih djelova prirode (u našem slučaju divljači), počev od rijetkih vrsta, biocenoza, staništa i ekosistema, do posebno vrijednih predjela. Nijedno živo biće, uključujući i divljač, pa i samog čovjeka, ne može se ni zamisliti izvan svoje prirodne sredine, za koju je vezano nerazmrsivim spletom međuodnosa i međudejstva. Zajedno sa svojom sredinom, kojoj je prilagođeno, ono čini jednu nedjeljivu cjelinu, jedan krajnje složen ekosistem, čije funkcionisanje počiva upravo na raznovrsnim odnosima koji povezuju sve žive vrste u njemu, kako međusobno tako i sa fizičkom sredinom. U jednom ekosistemu sve se nalazi u neprekidnom kretanju. Gustina različitih životinjskih i biljnih populacija promjenljiva je iz godine u godinu, u određenim granicama, kao rezultat odnosa rađanja i smrtnosti. Ipak, čitav ekosistem ostaje u stanju dinamične ravnoteže, sve dоте dok ne nastupe neki izuzetno teški poremećaji. Povećanje brojnosti neke vrste divljači koja pripada određenom ekosistemu omogućuje kapacitet sredine, čiji nivo zavisi od raspoložive hrane i vode, postojanja zaklona i drugih neophodnih uslova života. Brojnost jedne životinske vrste, pored visokog potencijala razmnožavanja, ne može nadmašiti kapacitet sredine, a da pri tome ne izazove ili povećanje smrtnosti ili opadanje stope razmnožavanja. Eventualni višak, koji se svake godine javlja, kao posljedica razmnožavanja, ubire čovjek ili propada uslijed otpora sredine, podrazumjevajući grabljivice, bolesti i druge uzročnike smrtnosti. Prema tome, postoji dinamika populacije svake žive vrste i o tome treba voditi računa, kad god se radi o iskorišćavanju prirodnog bogatstva divljači.

Bitnu ulogu u problematici zaštite životne sredine igra i sam nivo svijesti stanovništva o značaju očuvanja

prirodnih bogatstava. U slučajevima ekonomskih kriza, zaštita i briga o prirodi dobija sporedni značaj među stanovništvom, što često doprinosi i dodatnom narušavanju prirodnih resursa. Ovo se posebno odnosi na stanovništvo koje je naseljeno u blizini nekog prirodnog resursa. Upravo u takvim situacijama vladin ali i nevladin sektor može imati značajnu ulogu u vidu različi-

Organizovano lovno gazdovanje

Danas savremeno gazdovanje sa divljači predstavlja plansko i organizovano lovno gazdovanje, pod kojim se podrazumjeva gazdovanje koje je biološki ispravno, ekonomski opravданo i tehnički izvodljivo. Ovako definisano organizovanje gazdovanja, zasnovano na naučnim osnovama, planira održavanje i korišćenje divljači na način kojim se to čini i sa svim drugim oblicima planske i racionalne eksploatacije ostalih prirodnih dobara (vode, riba, šuma, pašnjaka, itd.). Organizovano gazdovanje je prema tome osnovna prepostavka da se u lovstvu posluje na način, koji omogućava da se od šume i poljoprivrede, kao staništa divljači, izvlači najviše koristi-uz uslov da istovremeno divljač čini i najmanje štete u svojoj životnoj sredini. Pogrešno je mišljenje da zbog veće intenzivnosti eksploatacije šume i poljoprivredne proizvodnje treba smanjiti broj divljači. Naime, treba uzgajati onaj broj divljači, koji odgovara stanišnom kapacitetu određene sredine i koji se bazira na naučnim principima lovstva. Organizovano lovno gazdovanje je jedino u stanju da osigura maksimum prihoda od lovstva s prepostavkom da se ovi principi poštuju. Nepoznavanje ili neprimjenjivanje naučnih principa u upravljanju i gazdovanju sa divljači, s jedne strane dovodi do sve većih šteta u šumarstvu i poljoprivredi, a s druge strane određene populacije se nekontrolisano razvijaju u pogledu brojnosti i kvaliteta, što utiče i na njenu ekonomsku vrijednost. Danas, kada se intenzivno priča, polemiše i upozorava na veliku ugroženost biodiverziteta, vrijeme je da se konačno pređe SA RIJEĆI-NA DJELA! Vrijeme je da se preduzmu neki konkretni koraci i naprave pametni i dugoročni potezi u cilju zaštite biodiverziteta. Kroz različite razvojne projekte u oblasti lovstva, uz udružene snage i ideje vladinog i nevladinog sektora, kao i naučnih institucija, možemo obezbjediti bolje i ljepše sutra svojoj djeci i djeci naše djece obnavljajući, čuvajući i unapređujući životnu sredinu, možemo im dati zdravu alternativu za slobodno vrijeme koje danas uglavnom provode u zatvorenom prostoru uz kompjuterske igrice.

tih djelovanja na stanovništvo, u smislu obezbjeđivanja povoljnijih alternativa kako bi se preventivno djelovalo na sprečavanje nanošenja štete prirodi (a time i divljim životinjama).

**Branka Bogavac,
dipl. menadžer lovneg turizma**

Priprema lovišta za lov srneće divljači

Utvrđivanje brojnog stanja srneće divljači u proljeće temelj je godišnjega plana gospodarenja. Ako utvrdimo prebrojavanjem da je stvarno stanje u lovištu jednako onomu utvrđenom lovnogospodarskom osnovom, tada možemo normalno planirati sve zahvate i radnje tokom godine u lovištu.

Srna (*Capreolus capreolus*) danas živi na prostoru od Sredozemlja pa do Skandinavije, od obale Atlantskog oceana na zapadu pa do Kaspijskog jezera, na istoku Europe. Najviše je imao u: Njemačkoj, Češkoj, Slovačkoj, Danskoj, Austriji, Mađarskoj i Bugarskoj. Srneća divljač je u nas i u većem dijelu Europe najbrojnija i najviše lovljena krupna trofejna vrsta divljači. Njezina skromnost u ishrani i prostoru, znatna prilagodljivost različitim uvjetima staništa, od ravnicačkih poljskih lovišta do lovišta u visokim planinama, doprinijeli su njezinu prisutnosti na svim prostorima BiH. U brdsko-planinskim i planinskim lovištima najviše joj odgovaraju staništa u kojima se šume isprepliću s poljima i livačama, grmlje s manjim čistinama. Više

sa svih promatračkih mjeseta i na taj način dobijemo broj divljači za cijelo lovište. Za prebrojavanje u brdsko-planinskim i planinskim lovištima, gdje je preglednost i kretanje lovaca-brojača otežano, prebrojavanje vršimo na primjerenim površinama (najboljeg, srednjeg i najlošijeg boniteta). Svaka od ovih površina iznosi jednu desetinu lovnoproduktivne površine lovišta. Brojenju se pristupa tako da se površina opkoli sa sve četiri strane. Na jednoj strani se lovci ne kreću, očekujući da se kretanjem k njima sa suprotne strane i zbivanjem lovaca iz bočnih strana, pogonom divljač usmjeri k njima. Brojači broje svako grlo koje prođe sa njihove lijeve strane, upisujući ga u određenu grupu. Ako se divljač izvlači iz pogona između lovaca koji se krevoi listopadne šume, a izraziti je stanovnik šumske rubove. Iako je u stalnoj potrazi za hranom, to kretanje obavlja unutar relativno malog prostora. Preduvjet za sve ovo je mir u lovištu i odgovarajuća hrana.

PRIPREME PRED POČETAK LOVA NA SRNDAČA

Lova na srndača spada u kategoriju najljepših lovačkih doživljaja. U većini aktivnosti, pa tako i u lovnu na srndača, ukoliko želimo ostvariti dobre rezultate, moramo obaviti kvalitetne pripreme. Prije svega, moramo utvrditi matično brojno stanje, odnosno divljač koja ostane svake godine u lovištu poslije lova i redukcije (krivolov, bolest, zima), zatim moramo, s obzirom na brojnost divljači u lovištu, prekontrolirati stanje i ispravnosti postojećih zasjeda i promatračnicu, tj. popraviti ih i osposobiti za nadolazeće promatranje i lov te očistiti prilazne puteve i šumske staze (prokresivanje) koje se koriste za lov i promatranje srneće divljači.

UTVRĐIVANJE BROJNOGA STANJA, SPOLNE I STAROSNE STRUKTURE

Za gospodarenje lovištem i provedbu bilo koje uzgojne mjere nužno je utvrditi matično brojno stanje divljači krajem marta i početkom aprila, na osnovu kojeg će se napraviti godišnji planovi gospodarenja. Netočno utvrđivanje broja divljači dovodi do nerealnih ocjena o biološkim mogućnostima lovišta, pogrešnoga planiranja i korištenja divljači, što vrlo često ima za posljedicu devastiranje lovišta. Srneća divljač može se prebrojiti na više načina. Ukoliko terenski uvjeti dopuštaju, osobito u ravnicačkim ili blago brdovitim lovištima, obilaskom cijelog lovišta može se ustanoviti gdje se koje krdo nalazi, izvršiti brojenje, raspoznavanje i evidentiranje po određenim grupama, pri čemu je nužno korištenje prigodnog prijevoznog sredstva (terensko vozilo, zaprega). Prebrojavanje se može vršiti promatranjem s promatračnicom na način da lovci zasjednu sve promatračnice u isto vrijeme i to u tri uzastopna izlaza – ujutro, uvečer i drugi dan ujutro. Izračuna se prosjek za svaku promatračku mjesto, a zatim se zbroje rezultati

boljka naših lovaca. Srnama je potreban 1 kg silažne hrane za jedno grlo dnevno. Sol je jedan od bitnih elemenata u prehrani. U lovištu treba biti dovoljno solišta. Njihov broj ovisi o količini divljači. Gdje prevladava srneća divljač, jedno solište trebalo bi biti na svakih 40-50 hektara. Solišta trebaju biti na mjestima koja su za divljač pregledna, a ujedno joj nude zaklon. Dobro ih je postaviti blizu hranilišta i pojilišta. Naravno da je izuzetno bitno da lovište obiluje pitkom vodom iz prirodnih izvora i potoka. Dobra opskrbljeno vodom u lovištu bitna je i za sprječavanje migracije divljači. Osim obilaska navedenih objekata, moramo kontrolirati stanje i ispravnosti postojećih zasjeda i promatračica, popraviti ih i osposobiti za nadolazeće promatranje i lov te provjeriti prohodnost putova i staza za prilaz i šuljanje. Čeke i promatračnice omogućuju dugo i temeljito promatranje srneće divljači, kvalitetnu procjenu trofnej vrijednosti srndača, te mirno i koncentrirano ciljanje. Pucanje s čeke je sigurnije, jer zrno (kugla), u slučaju promašaja, završi u zemlji. Lov dočekom na visokoj čeku najbolji je način lova. Lovac je na povišenom mjestu, tako da je smanjena mogućnost da ga srndač osjeti mirisom. Vrlo je bitno na vrijeme, tiho i neprimjetno doći na čeku, te kao i u svakom drugom lovnu biti strpljiv, uporan i miran. Čeka se ujutro i uvečer, u razdoblju kad divljač izlazi na pašu. Promatračnice služe za promatranje divljači, jer je bitno znati gdje se nalazi divljač u lovištu, kakvi su spolni i dobni omjeri, kakve je divljač kondicije, kakvoga zdravlja i sl. Zbog toga se postavljaju na onim mjestima odakle se divljač može najviše promatrati, tj. u blizini hranilišta, pojilišta, solišta, stalnih prijelaza i sl. S promatračnicom se divljač, uglavnom, na smje odstreljivati niti uz nemirivati, inače bi one izgubile svoju namjenu. Sve prosjeke, putove i staze, koje se nalaze u lovištu, a služe za lov, nazivamo lovnim prolazima. Prave lovačke staze su one, koje su očišćene i prokrčene isključivo za kontrolu i lov divljači. Takve staze trebaju biti toliko široke, da lovac može njima slobodno i nečujno prolaziti (oko 1 m), a strane potkresane tako da se odjećom i puškom ne zapinje. Takve staze vode obično gusišima gdje se divljač nalazi, odnosno zadržava. Takvim stazama može se primaknuti blizu divljači, osmotriti je i odstranjiti. Ove pripremne radnje u

lovištu su jako bitne kod lova na srndača šuljanjem, jer kretanjem po lovištu, lovac motri teren, pronalazi divljač i postupno joj se prikrada dok ne dođe dovoljno blizu da ju može dobro promotriti i odstranjiti.

ODSTRJEL U OKVIRU REALNOGA PRIRASTA I PO UTVRĐENOJ STRUKTURI

Za održivo korištenje jedne populacije srneće divljači od najveće je vrijednosti održavanje brojnosti spolne i starosne strukture na planiranoj razini. Na temelju održivog

realnog prirasta mogu se utvrditi održive kvote odstrjela po godinama uzrasta. Prirast se izražava u postotcima, primjerice 0,6 grla po srni. Utvrđivanje stvarnog prirasta moguće je samo tamo gdje se evidentirala ulovljena i uginula lanad i gdje je savjesno prebrojeno matično jato srneće divljači. Osnovno pravilo trajnog korištenja jedne populacije srna je da ulov mora biti u okviru realnog prirasta. U brdsko-planinskim i planinskim lovištima lov na srndača počinje u junu ili u julu, a u ravnicačkim krajevima nešto ranije. Na početku lovne sezone treba loviti škartove, stare, zaostale i neperspektivne srndače, a one najsnažnije, najjače i najperspektivnije poštedjeti. Te srndače treba ostaviti kako bi parili srne i tako na potomstvo prenijeli najbolje gene. Ove gospodarske mjere teško je provesti u našim lovištima, jer je većini lovaca cilj odstranjiti kapitalnoga srndača. Mnogi od njih ne vode računa o tome kako takve primjerke treba sačuvati za reprodukciju. Za uspešan odstrjel srndača (biomasa 20 do 30 kg) dostatne su puške manjeg kalibra (223 Remington, 5,6x57 mm). Puške većeg kalibra mogu nanijeti veće oštećenje mesa divljači. Prema Pravilniku o načinu upotrebe lovačkog oružja i nabojia najmanja dopušteni kalibr za lov na srneću divljač je 5,6, najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 m je 1000 džula, najmanja dopuštena težina zrnja 3,24 grama i najveća dopuštena duljina gađanja je 150 metara.

Za svo vrijeme priprema treba voditi računa o miru u lovištu, da se divljač na miru oporavi od teške zime, da se srne mogu na miru olaniti, podizati potomstvo, da se zaštite od predatora i krivolovaca, da se obavi parenje i da divljač zbog uznenirenosti ne traga za novim staništem. Dakle, treba osigurati tri osnovna uvjeta: zaklon, hranu i mir.

Mr. sc. Ivan Jurić

Ugrožena divljač

Evropski jelen

Jelen obični (*Cervus elaphus*), razred: Sisari (*Mammalia*), red: Papkari (*Artiodactyla*), porodica: Jeleni (*Cervidae*)

Jelen obični ili evropski jelen, najkрупnija je plemenita dlakava divljač visokog lova, jedna vrsta dvopapkara i preživara. Rasprostranjen je u gotovo cijeloj Evropi, osim na krajnjem sjeveru, jugozapadu Francuske i nekim sredozemnim otocima. Mužjaka nazivamo jelenom, a odraslu ženku košutom. Mlado, od časa dolaska na svijet pa do kraja marta druge kalendarske godine njegova života, zovemo teletom ili jelenčetom. Mlade ženke od toga vremena pa do prvoga teljena zovemo košuticama, a mlade mužjake do čišćenja prvih rogova jelenčadi. Prema Zakonu o lovstvu jelen je svrstan u zaštićenu divljač, kao i ostala naša atraktivna dlakava lovna divljač, srna, divlja svinja, zec i jelen lopatar. Prema Pravilniku o načinu upotrebe lovačkog oružja i naboja najmanji dopušteni kalibr za lov na jelene je 7, najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 m je 2500 džula, najmanja dopuštena težina zrna je 8,20 grama i najveća dopuštena duljina gađanja je 150 metara. Za odstrjel jelena se koriste puške s izolucenim cijevima.

Rasprostranjenost

Jelena ima gotovo u cijeloj Evropi. Jedino ga nema u sjevernoj Švedskoj i Norveškoj te u sjevernim dijelovima Rusije i jugozapadu Francuske. Nastanjuje Englesku i Škotsku, a nema ga na Islandu. Na jugu Evrope nalazimo ga na Korzici, Sardiniji i Siciliji, a i u Grčkoj. Najzatupljeniji je u Mađarskoj, Rumunjskoj, Bugarskoj, Austriji, Češkoj, Slovačkoj, Sloveniji i Poljskoj. U drugim dijelovima Evrope ima ga nešto manje zbog gusto naseljenih područja i malih šumskih površina. Ima ga i u Bosni i Hercegovini, ali u znatno manjem broju, jer su u proteklom ratu lovokradice organizirale progone i skoro svakodnevni izlov i gotovo istrebljenje. Međutim, ako je suditi po tome da ga je nekada kod nas bilo u znatnom broju izvjesno je da mu odgovaraju staništa u lovištima Tuzlanskog kantona. Na lovcima je da mu obezbjede mir, prihranu, hranilišta i ostale mijere koje podrazumijevaju adekvatan uzgoj i zaštitu.

Vanjski izgled i opis

Jelen spada u krupnu divljač i odlikuje se snagom i ljepotom, koje na promatrača ostavljuju snažan dojam. Glava mu je, u usporedbi s tijelom, uska i vitka, a što je jelen stariji, više je puna i šira. U mlađih jelena glava je, gledajući po strance, blago podvinuta prema dolje, a u starijih je obratno, tako da je greben iza nosa malo povušen. Čelo je malo izdubljeno između očiju. Oči su kestenjaste, a ispod njih imaju suzne jamice što izlučuju masnu, ljepljivu masu, koju, kad otvrde, skida trenjem o stabla. Uši su mu dosta velike, nešto manje od polovice glave. Između ušiju na glavi su rožišta, koja su to deblja i niža što je jelen stariji. Vrat mu je snažan, a što je jelen stariji, vrat mu je krupniji. Stariji jelen na vratu ima grivu, a košuta je nema. Griva se proteže po cijelom vratu, do prsa. Tijelo mu je u prsima nešto snažnije nego u slabinama pa je u grebenu viši nego u križima. Noge su mu visoke i snažne i završavaju papcima, po kojima je red i dobio ime (papkari). Iza dva papka na svakoj nozi ima dva zapapka, koji su dosta visoko smješteni pa se na tvrdoj podlozi njihov trag ne može vidjeti. U blatu ili snijegu tragovi zapapaka su vidljivi. Visina tijela u grebenu mu je 120 do 150 cm, dužina od vrha njuške do korijena repa 225 do 250 cm, a rep mu je dug 20 cm. Jelen teži od 125 do 250 kg, a košuta od 70 do 150 kg, ovisno

o biotopu i soju. Boja dlake mu je različita na pojedinim dijelovima tijela, ovisno o izloženosti tijela svjetlu, pa je na ledima i sa strane nešto tamnija nego na trbuhi. Boja ovisi i o spolu i o godišnjem dobu. Dlaka glave je siva, a na čelu je dlaka kovrčava, i što je jelen stariji to su kovrče izraženije. Ljeti je boja dlake hrđastocrvena, a na trbuhi svjetlijia do žućkasta. Postoji još znatno tamnijih jelena, što je odlika krškog jelena. Zadnjica jelena i košute je prljavo bijele do žuto-crvene boje, koja je obrubljena tamnocrvenom dlakom. Zimska dlaka je siva. Jelen nosi robove, a košuta ih nema, ali ako se i pojave, zakržljali su. Osim suznice, udubine ispod oka iz koje se luči miris, košuta i jelen imaju mirisne žlijezdje s vanjske strane skočnog zgloba. Košuta ima mirisnu žlijezdu na čelu, a jelen na korijenu repa. Osjetila u jelena su vrlo dobro razvijena. Ima dobar njuh pa može osjetiti čovjeka na 150 m, ako je povoljan vjetar. Čuje veoma dobro. Jedino nešto lošije vidi, zbog asigmatične građe očiju. Životni vijek jelenske divljači je 15-20 godina. Normalno razvijene jedinke spolno sazrijevaju s 15-16 mjeseci, a plodnost zadržavaju do pozne starosti. Tjelesni kostur jelena je građen za dobar trk i skokove, koji mogu biti i do 12 m, a i skokove u visinu koji dosežu 3,5 m bez zaleta. Mišići su mu prilagođeni upravo tomu. Jelen je preživač, pa mu je probavni trakt građen tako da može jednom uzetu hranu nakon nekog vremena vratiti u usta i preživati. Želudac mu se sastoji od četiri dijela – burag, kapura, književci i sirišta. Prva su tri zapravo predželudci, kojima je zadaća mljevenje hrane, a samo sirište luči probavne sokove.

Rogovlje

Rog jelena raste iz rožišta, koje je sastavni dio lubanje. Rožišta se u muške teladi javljaju već u januaru, a u svibnju se počinju razvijati rogovi u čupi. Oni rastu u čupi sve do avgusta, kad jelen očisti robove od nje, a time on postaje prava koštana masa. Ispod čupe prolaze krvne žile, koje tokom rasta hrane rogovlje. Prve robove jelen odbacuje početkom treće godine života, kod mlađih rogovi otpadaju u martu, aprilu ili maju, a kod starijih ranije, u februaru

ili martu. Prvi rogori su obično šila i jelen ih nosi u drugoj godini života. Mogu biti jedva vidljivi pa sve do visine od 30 cm. Drugi rogori su vilaši, tj. osim grane imaju i jedan parožak nadočnjak i najčešće su stupnja šesterca, a jelen ih nosi u trećoj godini života. Ako jelen u trećoj godini ima samo jedan parožak (rašljan), to znači da nije perspektivan. U četvrtoj godini rogori jelena su stupnja šesterca do stupnja deseterca i više. Jeleni se prema rogovlju nazivaju prva, druga, treća itd. glava, što znači da ima godinu dana više od broja glava, iako ima iznimki, jer je broj parožaka često ovisan o staništu u kojem jelen živi i o genetici. Najznačajniji dio roga, njegov stup, zove se grana roga. Na samoj bazi grane stoji vijenac, a odmah iza njega je prvi parožak, zvan nadočnjak. Iza nadočnjaka slijedi ledenjak, koji često izostane, osobito kod krškog jelena. Oko sredine roga je parožak srednjak, a iznad njega je kruna. Kruna se može tako nazvati ako na oba roga ima najmanje pet parožaka. Ponekad između srednjaka i krune izraste parožak zvan vučjak. Na rogu još uočavamo udubine-brazde, gdje su bile krvne žile koje su ga hranile dok je bio u čupi. Sitne izbočine na rogu nazivamo ikrom. Prema obliku, rogori jelena dijelimo na okruglaste, pružene, srolike i ovalne, a krune jelenskih rogova su također u više oblika: jednostavne, rašljaste, dvostrukе, trostrukе, dlanastе, lopataste, čašaste, šakaste i peraste krune.

Zubalo

Jelen ima 34 zuba, čija je formula I 0/4 C 1/0 P 3/3 M 3/3. Dakle, u gornjoj čeljusti nema sjekutića, ali ima po dva očnjaka biserka, koji se smatraju trofejem pa ih lovcu na poseban način ističu na svom odjelu ili šeširu.

Način života i ponašanje

Jelen je pretežno divljač sumraka. U potragu za hranom kreću u kasnim popodnevnim satima, noću i rano ujutro. Veći dio vremena troši na traženje i uzimanje hrane. S obzirom na veličinu tijela i nisku kaloričnost hrane, na hranjenje utroši do 10 sati, a na preživanje 5 do 6 sati. Osim trave, djeteline i zeljastih biljaka, jelen za prehranu koristi brst hrasta, razne vrste javora, brijest, vrbe, grab i bukvu, a od četinjača: jelu, bor i smreku. Vodu jeleni primaju preko hrane, ali im to nije dostatno, pa im potoci, bare i rukavci služe za piće i kaljužanje, čime se zaštićuju od raznih nametnika. Kako jeleni u hrani uzimaju veće količine kalija, potreba za solju je znatna, zato je treba ostavljati u prikladnim solištima. Jeleni tokom vegetacije žive odvojeno od ženki. U vrijeme parenja jeleni i košute žive zajedno u manjim krdima, koja čine košute i jedan jelen. Zimi košute stvaraju svoja krda u kojima su jednogodišnji i dvogodišnji mužjaci, a jeleni tvore svoja krda. Posve stari jeleni žive osamljeno, izvan stada. Jelen ima velik radijus kretanja, a u vrijeme parenja se premješta i nekoliko desetaka kilometara. Osim toga, jeleni se sele u jesen u prikladnija staništa, s manje snijega i više hrane, ali se u proljeće vraćaju u stara staništa. U vrijeme parenja jeleni riču, što je znak suparnicima o posjedovanju košuta te posjedovanju područja na kojem drže košute, ili pak poziv na borbu radi osvajanja košuta.

Razmnožavanje

Jeleni se u nizinama pare početkom septembra, a u planinskim lovištima potkraj septembra. Parenje traje od 3 do 4 sedmice i zovemo ga rikom, jer se mužjaci tako glasaju. Zreli jeleni mogu okupiti u krdo i do 10 košuta. Mužjaci koji više godina sudjeluju u parenju, dakle više godina drže krdo, obično nastoje iz godine u godinu održati isto područje za riku (rikalište). Dominantni mužjak, osim što se iz dana u dan glasa, čini još nekoliko radnji kojima štiti svoje rikalište i krdo košuta – udara rogovima po rikalištu, obilježava ga sekretom suzne žlijezdje, kaljuža se, visoko diže glavu i nozdrve, prikuplja raštrkane košute i dr. Tokom parenja jelen izgubi do 30 kg jer, zaokupljen čuvanjem košuta, nema vremena za

uzimanje hrane u normalnim količinama. Košuta nosi 34 tjedna i oteli najčešće jedno tele, teško od 7 do 12 kg, a rijetko dva. Tele siše 3 do 4 mjeseca, a osamostali se s 9 do 12 mjeseci.

Određivanje starosti

Starost žive jelenske divljači određujemo po obliku glave i tijela, po ponašanju i po rogovima. Po ponašanju, za razliku od starijih, mlađa grla su hitrija, radoznalija i nepažljivija. Rogove odbacuju najprije zdravi i stari jeleni, zatim srednjodobni, a najkasnije mlađi. Po istom redu ide i skidanje čupe. Sa starošću jelena raste kut što ga pravi parožak nadočnjak s granom roga. Što je jelen stariji, taj je kut tuplji, a u mlađih je šiljat ili pravi. U starih jelena masa je u donjem dijelu roga, a u mlađih je većina mase u gornjem dijelu roga. Određivanje starosti odstrjeljenih jelena možemo vršiti po: istrošenosti zubi, stupnju okoštalosti grkljana, stupnju sraštenosti hrskavice na bedrenoj kosti i po brušenosti i boji biserka. Za ovaj posao je potrebno veliko iskustvo.

Lov u rici

Lov jelena zadovoljiti će i najprobirljivijeg lovca ako mu se posveti u vrijeme rike, jer je rika vrijeme lova trofejno zrelih grla mužjaka običnog jelena. Njegova rika se čuje i nekoliko kilometara. Kako bi odstrjel bio pravilan, lovac mora poznavati vanjski izgled grla u pojedinom dobnom razredu te ga usporediti s vrijednosti rogova i donijeti odluku je li to grlo za odstrel. Lovac prilikom promatranja jelena ocjenjuje starost grla, trofejnu vrijednost i perspektivnost. Tek nakon toga slijedi odluka o odstrelu. Košute i telad u razdoblju parenja ne odstreljujemo, ali je bitno uočiti njihov tjelesni razvoj i broj po krdu. Jelen rike u sumrak, tokom noći i u praskozorje. U „špici“ rike jeleni riču tiokom cijelog dana, ali kao i noću nekad imaju duže ili kraće pauze. Čekanje je jedno od najstarijih načina lova, koje se obavlja na mjestima za pašu. Obavlja se s čeka, kako divljač ne bi osjetila lovca. Razlog uspjeha ovog načina lova je pravovremen dolazak, ujutro bar jedan sat prije izlaska Sunca, a uvečer pred zalazak. Lov šuljanjem je drugi način lova. On traži fizičku spremnost lovca, oštra čula (osobito vid i sluh), a također i dobro poznавanje života i ponašanja divljači. Lov po tragu je u prošlosti bio veoma cijenjen. On je i danas bitan, osobito u onim lovištima gdje ima manje divljači. Tokom rike, čekanje i šuljanje se dopunjavaju lovom na rikalicu. To je najčešće draženje jelena, kad se približava lovcu vjerujući da je u pitanju suparnik. Ovaj način lova od lovca zahtijeva dobar sluh i dugogodišnje iskustvo. Lov kolima koja vuku konji često je korišten u nizinskim lovištima. Jelen, kao ni druga divljač, ne zazire od kola koje vuku konji, pa se lovac lako približi na puškomet. Treba poštovati osnovno pravilo da lovac siđe s kola, a ona produže s kretanjem, koja time privuku pažnju divljači, a lovac može birati najbolju jedinku. U posljednje vrijeme lovci koriste traktor i terenska kola. U tim lovovima lovac treba sići s vozila i pucati sa zemlje. U svim načinima lova ne smijemo zapostaviti neka etička načela, koja kažu da divljači treba uvijek dati priliku da spasi glavu. Ako lovac tako postupi, postignuti uspjeh će mu biti veće zadovoljstvo.

Mr. Ivan Jurić

Lajanje je prirođeno svakom psu, to je njegov govor. Pas čuvan lajanjem čuva kuću, gonič goni uz štektanje po tragu divljači ili samo dok je vidi. Ptičar a i ostali psi sa kojima se lovi krupna divljač treba da nauče lajati na zapovijed, kada su pronašli uginulu ili ranjenu divljač, koju ne mogu aportirati. Na taj način označe gdje se pronađena divljač nalazi. Ta radnja je od velike važnosti, naročito za lovce koji love krupnu divljač, jer će na taj način vrlo mali broj divljači biti izgubljeno.

Da se psa nauči lajati na zapovijed, postoji više načina. Stavi se mlađa mačka na niže drvo i pod njega se doveđe pas. Pokaže mu se mačka i zapovijedi »laj«. Pas će skakali oko drveta i sigurno zalajati na mačku. Kada je zalajao, pohvalimo ga uz ponovnu zapovijed »laj«. Negativna strana ovog načina jest ta što pas tu zapovijed poveže sa mačkom, pa će bez nje dosta teško zalajati.

Psi koji teško daju glas od sebe mogu se naučiti da laju na zapovijed sljedećim načinom:

Kada je vrijeme da pas dobije svoj obrok, veže ga se uz kućicu. Gladnom psu se stavlja obrok njegove hrane ne pred njega, nego se na udaljenosti od metar-dva drži u rukama. Pas će, budući da je gladan, a do hrane ne može, poskakivati i zalajati. Kada je zalajao, hvali ga se i ponavlja zapovijed »laj«.

Čestim vježbanjem pas će rado zalajati kad mu donosimo hranu, a ne damo mu je. Jelo treba davati psu uvijek iz iste posude, tako da je pas poznaje.

Da ne ostane samo pri tome, jer bi to bilo bezuspješno, donesemo mu komad mesa, pokažemo mu ga i zapovijedimo laj. Kada je zalajao, pohvalimo ga i damo mu meso. Na tom stupnju dignemo praznu ruku i zapovijedimo mu »laj«, dok u drugoj imamo sakriven zalogaj. Kada je zalajao, pohvalimo ga i damo mu zalogaj. Na kraju radimo bez zalogaja, a psa nakon izvršene zapovijedi samo pohvalimo.

Kada smo psa naučili da na zapovijed laje, što samo po sebi nema posebnog značaja, treba da to iskoristimo i u pronaalaženju krupne divljači. Za to je potrebna koža srndača, jelena ili divlje svinje i pomoćnik, koji treba takvu kožu ispunjenu slamom ili sijenom donijeti na ugovorenou mjestu u šumi i onda se udaljiti. Prethodno je mora otežati vrećom pjeska ili sličnim, da nam je pas koji je dobar aporter ne doneše. S nevezanim psom dolazimo na spomenuto mjesto i kada je pas tu ispunjenu kožu opazio, zapovijedimo mu »laj«. Nakon izvršenog, psa hvalimo i odstranimo se. Pomoćnik

odnese opet kožu na drugo ugovorenou mjesto, gdje vježbu ponovimo. Kod svake uspješno izvršene vježbe nastojimo da svaki put budemo što dalje od psa kad pronađe kožu. Dalnjim vježbanjem postići ćemo da će pas zalajati i lajati bez naše zapovijedi i tako dugo dok mu se nismo približili.

Daljnja vježba jest: Ako smo u lovou gdje je odstranjeno srndač, isputstvimo mu nešto krvi u bočicu, koju smo u tu svrhu ponijeli sa sobom. U krvi stavimo malo soli i bočicu dobro promučamo. Na taj način nam se krvi neće zgrušati. Bočicu stavimo na hladno i drugi dan učinimo sljedeće: Pomoćnik nam donese oper kožu na ugovorenou mjesto. Oko 50 koraka od kože odrezanom granom ili nečim sličnim označi mjesto nastrjela. Od tog mjesto pa do kože hoda i svaka dva koraka prosipa malo krvi, najbolje je umotenom srbinom nogom u krvi, pokraj svoje staze. Na mjesto nastrjela doveđemo psa i zapovijedimo mu »traži ranjeno«. Pas može biti na dužem povodcu ili slobodan. Kada je došao do kože opet treba da laje.

Te vježbe nisu lagane i treba ih često ponavljati. Koža se mora svaki put prenositi na drugo mjesto, da pas ne poveže jedno određeno mjesto s kožom srndača i lajanjem, pa bi na nepoznatou mjestu zatajio.

Ako pas nije izvršio zapovijed i nije zalajao na srndača, odnosno nije lajao, ne smijemo ga kazniti, jer bismo time učinili neoprostivu pogrešku. U tom slučaju odvedemo ga natrag na mjesto nastrjela i ponovimo vježbu. Bodrenjem postižemo da će pas lajati, makar i nije za to raspoložen.

Novost je za psa kada, umjesto ispunjene srndačeve kože, vježbamo pravim srndačem. Kada smo ustrijelili srndača ili ga je ustrijelio prijatelj, upotrijebimo ga za potrebnu vježbu. Sve prethodno radimo kao i s umjetnim, ali psa pustimo da sam dođe do ustrijeljene i postavljene mu divljači, a mi ostanemo u zaklonu, da nas pas ne vidi a mi njega vidimo.

Ponašanje psa pri tome može biti različito. Neki će zalajati kao i na imitaciju srndača, neki će ga početi cijepati. Prve ćemo obilno hvati, druge ćemo sa zapovijedi »laj« podsetiti na njihovu dužnost. Tragače ćemo oštrom »fuj« sprječiti u trganju i vježbu ponoviti, te ih pri ponovnom dolasku do srndača sa zapovijedi »laj« učiti da laju.

Što je više prilika da psa učimo pravom divljači, nakon sto smo ga dobro izvežbali umjetnom, to će i uspeh biti sigurniji i pas će postati dobar oblajivač divljači.

Rijetke pasmine
u našim lovištima

Lajka

Snažni
lovački psi
majstori za
oblajavanje

Lajka je ruski naziv najstarije evroazijske grupe pasa uspravnih ušiju, koji žive u sjeveroistočnim dijelovima Rusije. Korišteni su u lovou, za vuču sanki i ulovljene divljači, ali su bili i čuvari stada irvasa i pokućstava.

Popularizacija rase

Prirodna selekcija u nepovoljnim uslovima formirala je snažne, izdržljive i na hladnoću otporne pse. Odgajani su u seoskim sredinama i tako je bilo sve do prve polovine XX vijeka kad su lovci iz viših staleža pokazali interesovanje za lov sa ovim psima. Tako su lajke odvođene u velike gradove, gde počinje njihov planski odgoj i selekcija. Sve ovo je doprinjelo širenju i popularizaciji lajki, najpre u matičnoj zemlji, a kasnije i van njenih granica. Danas su lajke u ulozi lovačkih pasa, dok se za ostale poslove uglavnom ne koriste. Love na specifičan način: ne gone divljač, već je, kad je pronađu, jedan pas ili više njih oblajava, odvlačeći joj pažnju i istovremeno signalizirajući lovcu gde se divljač nalazi. Međunarodna kinološka federacija (FCI) priznala je tri rase lajki: rusko-evropsku, istočnosibirsku i zapadnosibirsku. U Rusiji, odnosno pojedinim regionima gdje su lajke nastale, postoje još tri rase: karelo-finska, nenteska ovčarska i sjeveroistočni pas za vuču sanki. Posljednje tri rase nisu toliko poznate u svijetu, pa čak ni u matičnoj zemlji, osim u oblastima sjeverne Evrope.

Prednje noge su paralelne sa koso postavljenom plećkom. Došaplje nije dug. Zadnje noge su snažne i mišićave, sa dobro uglovanim skočnim zglobom. Potkoljenica je dovoljno duga. Zadnje došaplje je vertikalno u odnosu na podlogu. Šape su ovalne, sa snažnim, dobro zatvorenim prstima. Zaperci su nepoželjni i treba ih odstraniti ukoliko se pojave. Rep je prstenasto ili srpasto nošen iznad leđa ili butine. Dobro je odlakan cijelom dužinom. Mogu da budu različitih boja: crna, siva, bijela, biberno, tamna boja sa belim flekama i bijela sa tamnim flekama. Jaka prskanost na nogama i crvena boja prema standardu su nepoželjne. Dlaka je oštara, ravna, sa dobro razvijenom poddlakom. Na glavi i ušima je kratka i priležuća, a na vratu, grebenu i plećima je duža. Na jagodicama gradi razdeljak, a na vratu kragnu. Noge su napred prekrivene kratkom, poleglom dlakom, a sa zadnje strane imaju nešto dužu dlaku koja ne pravi zastavice. Tipično kretanje je galop mijenjan kasom.

Porijeklo

Nastanak danas poznatih rasa lajki, kao i čitave grupe ovih pasa, poprilično je nejasan. Smatra se da pripadaju velikoj porodici špiceva, potomaka sojeničkog psa, koji su se razvili u raznim oblastima sjeverne Evrope.

Standardi

Sve lajke prema FCI klasifikaciji spadaju u 5 grupu (špic tip i primitivni tip pasa), sekcija 2 (nordijski lovački psi). Svaka rasa koju je priznao FCI podliježe ispitu u radu.

Karelo-finska lajka

Jedna od rasa lajki, nedovoljno poznata u svijetu osim u matičnoj regiji je karelo-finska lajka. Porijeklom je iz istih geografskih oblasti u kojima je nastala rusko-evropska lajka. Po osobinama je nalik finskom špicu, pa je pojedini autori smatraju jednim tipom ove

Prvi put se pominje u pisanim dokumentima iz 1895. godine, a pod današnjim imenom rasa je priznata 1952. godine. Njihov trenutni standard, pod brojem 304, FCI je usvojio 2010. godine. Po izgledu, ovaj pas je sličan

karelijskom goniču medvjeda, ali je manjeg rasta. Koristi se u lovou krznašica. Živahan je, snažne konstitucije i srednje veličine. Visina grebena mužjaka je od 52 do 58 cm, a ženki od 50 do 56 cm. Tijelo je nešto duže od visine u grebenu - tri odsto kod mužjaka i pet kod ženki, pa je tako indeks dužine tijela od 103 do 105. Kosti i muskulatura dobro su razvijeni. Koža je debela, ali bez nabora. Glava nije velika, a oblikom je bliska jednakostraničnom trouglu. Njuška je suha i špicasta, sa priležućim usnama. Uši su uspravne, pokretljive i završavaju se špicom. Tamne oči nisu velike, ovalnog su oblika i koso su postavljene. Zubni su bijeli i veliki, a zagriz je makazast.

Grudni koš je dubok i dobro razvijen. Ledja su jaka i mišićave. Slabine su kratke i lako zaobljene, a sapi široki, ne suviše dugi i blago padajuće. Trbuš je vidljivo prikupljen.

Zdravlje

Lajke su generalno zdravi i otporni psi i u literaturi nisu zabilježene ozbiljnije bolesti naslijednog karaktera. Prosječan životni vijek je od 10 do 15 godina, u zavisnosti od uslova i podneblja gdje se odgajaju.

Maskiranje u lovnu

i biti potpuno nevidljivi ljudima, ali će u očima divljači izgledati kao neonška reklama.

Preduzimlji Amerikanci su od činjenice da divljač odlično vidi lovece koji misle da su nevidljivi brzo napravili veliki problem i počeli da prodaju rješenje. Ono se zove „UV ubica“, a u pitanju je preparat koji apsorbuje UV svjetlo i sprječava fluorescenciju odjeće. Da bi sve bilo „čisto“, preporučuju da se odeća prije tretmana u mraku i poslije njega osvijetli UV lampom da bi se uvidjela očigledna razlika. Prikazana kamuflažna odjeća je radioaktivno plava pod UV svjetлом, dok poslije tretmana plavo svjetlo nestaje. Preparat nije jeftin i funkcioniše jedino ako se odjeća pere isključivo njihovim specijalnim deterđentom.

Skeptični lovci odmah su se zapitali da li su rezultati selektivno prikazani i da li ponuđeno rješenje izgleda isto i oku čovjeka i oku divljači. Što se tiče selektivnog prikazivanja rezultata, eksperimentisanje je dalo šarolike rezultate - bilo je tretirane garderobe koja blješti i one koja ostaje nevidljiva pod UV svjetлом, ali je bilo i slučajeva da neki dijelovi uspješno tretirane odjeće sijaju i nakon „davljenja“ u preparatu, ili da je za uspješan tretman bilo potrebno neisplativo mnogo preparata. U praksi se pokazalo da divljač obraća manje pažnje na loveće čija je garderoba tretirana i da je porastao broj slučajeva gde je bilo moguće prići bliže divljači. S druge strane su lovci koji navode kako im se dešavalo da divljač neuznemireno prođe na samo nekoliko metara od njih iako su bili potpuno pogrešno odjeveni i lovci koji godinama love sa zadovoljavajućim uspjehom i bez ove napredne tehnologije, tako da bjekstvo divljači radije pripisuju opažanju pokreta ili hvatanju mirisa. Ipak, svi se slažu kako se može desiti da divljač loše reaguje na nešto što odskače od pozadine i da ne škodi imati garderobu koja ne odražava UV svjetlo.

To što divljač vidi u dijelu spektra van dometa ljudskih čula postalo je problematično kad su proizvođači deterđenata počeli da u svoje proizvode dodaju supstance optičke posvetljivače koje „čuvaju boje“ i „bijelo čine neizdrživo bijelim.“ Korišćenjem ovih supstanci izbjegava se upotreba izbjeljivača, koji će istaći bijelu boju, ali će izbljeteti ostale boje. Ko je proveo bar jednu noć u diskoteci, video je kako bijela odjeća, so iz znoja, oči, zubi i nokti „radioaktivno“ sijaju u mraku, osvetljeni UV lampama. Ovo je „tajna“ optičkih posvetljivača koji upijaju „nevidljivo“ UV svjetlo i isijavaju ga kao svjetlost koja nama izgleda intenzivno plavo-bijela i, na nevolju lovaca, nalazi se upravo u dijelu spektra koji divljač odlično vidi.

Problem nastaje kad se lovačka garderoba opere ovakvim deterđentom, ili kad još iz fabrike izade puna optičkih posvetljivača. Recimo, kamuflažna šara često se štampa na bijeloj tkanini opće namjene, fabrički tretirane posvetljivačima, radi automatskog pojakačnja boje u koju će se kasnije bojiti, a na obiležavajuće prsluke i slično dodaju se supstance koje fluoresciraju, da bi bili još drecaviji. Ovakva odjeća, pod dejstvom UV zraka iz sunčevog spektra, „isijava“ plavu svjetlost, što naročito upada u oči divljači dok je prirodno svjetlo slab (sumrak, svitanje, po mjesecu) i kad se boje ne vide ili se vrlo slabo razaznaju. Ukratko, možete se kamuflirati kao prašumski snajperista

Kako životinje vide boje

Posljednja naučna istraživanja pokazuju da mnoge životinje vide boje ultraljubičasto ili vide boje koje mi ne možemo vidjeti, što pokazuje da svijet vide potpuno drugačije. Isto tako do pokazuje da se previše oslanjam na boje u svakodnevnom životu i često prepostavljamo da je ono što mi vidimo granica u vizuelnom svijetu. Boje kod životinja i rezultat njihove percepcije, često se značajno razlikuju od naše. Mnoga životinja može vidjeti više boja nego mi, a neke životinje vide manje boja nego mi. Budući da su se boje koje one vide razvile za dobrobit životinja, a ne ljudi, razumijevanje vizuelnog svijeta sa životinskog stajališta može objasniti zašto su neke životinje svjetlijе dok su druge tamnije. Ova istraživanja daju novi uvid u životinski svijet. Nije iznenadenje da je životinski pogled na svijet drugačiji od našeg, ali mi još uvijek ne znamo šta tačno one vide. Posljednja istraživanja životinskog vida pokazuju da mnoge životinje vide ultraljubičasto, ili bojama koje mi uopće ne možemo da vidimo, što njihov svijet čini potpuno drugačijim od našeg. Naprimjer ptice vide ultraljubičasto, pa tako ženka fazana koja gleda svog potencijalnog partnera ne vidi prelijepu zelenu i plavu boju koju vidimo mi, već jaku ljubičastu boju. Kada bacimo loptu svom psu, on zapravo ne vidi sve šarene boje na njoj pa se oslanjaju na svoja pojaćana čula za miris kako bi je pronašli (psi mogu vidjeti dvije boje – plavo-ljubičastu i žutu te mogu razlikovati nijanse sive boje, no ne mogu razlikovati između zelene, žute, narančaste i crvene boje). Također vrlo teško razlikuju zelene od sivih nijansi). Testovi su pokazali da psi lako razlikuju crvenu od plave boje, ali ih zbujuje razlika zelene od crvene boje. Životinje opažaju i prepoznaju oslanjajući se na kontrast i pokrete. Iako mi to često ne vidimo, boje životinja su značajno evoluirale kroz vrijeme što im omogućava da međusobno komuniciraju, privuku partnera i izbjegnu predatore. Šarene boje na leptirovim

krilima su dizajnirane da izbjegnu predatore, ali ono što leptiri vide je sasvim drugačije. Tako je, naprimjer, za ljude vjeverica jarko narandžasta boja, ali vjevericama njihova vrsta izgleda mnogo jednoličnije. Njihova narandžasta boja je evoluirala da bi se stopila sa bojom opalog lišća. Razumijevanje kako životinje vide svijet oko sebe je još uvijek tajna za ljude, ali je i ključ za shvanjanje njihovog ponašanja. Najnovija izložba Kraljevskog društva u Londonu otkrila je slike koje pokazuju šta druge životinje vide kada gledaju u nas i jedni u druge. Na fotografiji je prikaz kako čovjek (lijevo) vide i kako životinja (desno) vide paunovo perje.

Sačmarice Weatherby Ninety-Two (92), PA-08 i SA-08

Slavni američki proizvođač oružja i municije „Weatherby“ sinonim je za visoko kvalitetne lovačke karabine, a po kvalitetu ne zaostaju ni Vederbi pump-action sačmarice koje su kod nas rijetke puške. Roj Vederbi je poslije Drugog svjetskog rata bio priznati strijelac na velike daljine u SAD. S obzirom da je u Americi ručno punjenje karabinske municije cijenjen hobi, Vederbi je na tom polju stigao i do stvaranja novih, boljih i razantnijih kalibara. Ti kalibri su davali bolje putanje i slike pogodaka na dugim sportskim strelištima, ali i u lovnu na udaljene ciljeve.

Rijetke u Evropi

Kako je njegovo eksperimentisanje u početku bilo usmjereni na municiju, dolazio je do problema pri korišćenju pušaka drugih poznatih proizvođača. Zato je Roj Vederbi ranih pedesetih godina XX vijeka, u maloj radionici u kalifornijskom gradiću Saut Gejt, uz pomoć prijatelja Elmera Keita i Džeka O Konora, počeo da konstruiše i pojedinačno proizvodi puške.

Najprije su te bila unapređena Mauser 98 konstrukcije, da bi 1957., nastao legendarni Weatherby Mark V s čak devet zatravljajućih brjegova. Od tada je Mark V u svjetskom vrhu među lovačkim karabinima. Ovim puškama su bili očarani Gari Kuper, Džon Vejn, Elmer Keit, general Švarckopf, Josip Broz Tito, Roj Rodžers, Džordž Buš... Vederbi puške su se, po izvrsnim Vederbijevim konstrukcionim zahtjevima, proizvode u Belijsiji, Japanu, Americi, Italiji... Bez obzira gdje su rađene, uvijek su vrhunskog kvaliteta izrade i od najboljih materijala. Pored izvrsnih pušaka, Roj Vederbi je proizveo i dvadesetak visoko razantnih i preciznih

Weatherby PA-08 Pump

puščanih kalibara: od .224 Wby do .460 Wby. Puške sa kliznim potkundakom - pumparice u SAD su izuzetno popularne. Smatraju ih za oružarski pandan automobilskim 4x4 vozilima. Za njih se kaže da podnose bez zastoja sve vrste municije, a kada se uvježba u brzini pucanja, malo zaostaju za poluautomatima. U Evropi su ove puške u lovištima relativno rijetke. Ed, sin Roja Vederbija, od 1980, sigurno vodi ovu firmu i izdržava brojne udare savremenog industrijskog pomijeranja na istok.

Model Ninety-Two (92), u kalibru 12/76 i municijom 12/70, proizведен je u Japanu, u posljednjoj deceniji XX vijeka. Već na prvi pogled se vidi da je riječ o veoma kvalitetno uređenoj sačmarici. Drvo, brunir, pasovanje, masivnost i robustnost, odudaraju od današnjih ultralakih i za proizvodnju jeftinijih polimerskih pušaka. Osnovna i opravdana zamjerka kod većine pumparica je klimanje: pomijeranje lijevo-desno prednjeg potkundaka i daleko ispružena prednja ruka koja drži potkundak. Ove zamjerkе za Vederbi 92 ne važe. Zahvaljujući dugoj čeličnoj čahuri (158 mm), koja prolazi kroz potkundak i klizi preko tubularnog magacina i dvijema čeličnim polugama presjeka 2,5x6 mm koje povezuje zatrvarač, radijalno pomijeranje potkundaka je svedeno na minimum. Potkundak je veoma dug (280 mm) i seže do prednjeg kraja sanduka, tako da prednja ruka može da ga prihvati u svakom uglu, prema želji strijelca. Ovdje prednja ruka ne mora da se ispruži neprirodno naprijed, kako bi se dohvatio, daleko unaprijed postavljeni potkundak. Baš ove sitnice određuju da li će se neko opredijeliti za pušku pumparicu ili ne. Cijev Vederbija 92 je duga 710 mm, s gornje strane ima ugrađenu 8 mm široku ventilarajuću šinu, koja ima narecanu gornju površinu, lučnim zarezima upravnim na cijev puške. Na kraju šine se nalazi loptasta mesingana mušica, prečnika 3,5 mm.

Cijev puške ispred ležišta metka ima produžetak, u kome se nalazi udubljenje koje popunjava zatravljajući klin. Čelični zatrvarač s gornje strane ima ugrađeni snažni prizmatični zatravljajući klin, koji čvrsto povezuje cijev i zatrvarač. Iako je kućište - sanduk puške uređeno od lake aluminijumske legure, ovdje je sve pouzdano i čvrsto zatravljeno, po sistemu čelik na čelik. Samo u potpuno zatravljenom stanju je moguće izvršiti opaljenje. Zatrvarač ima bočni 3,8 mm široki izvlakač, koji u desnu stranu izbacuje ispaljene čahure. Više horizontalnih linija je urezano s desne strane zatrvarača, koje pored vizuelno estetskog efekta imaju i ulogu čistača eventualnih većih nečistoća (pad puške u blato, snijeg...). Pokretanje potkundaka unazad izaziva odbavljanje zatrvarača (prizmatični klin ide nadole). Pri tom hodu zatrvarača unazad on zapinje udarač smješten u duraluminijumskom crnoeloksiranom kućištu, koji čini sklop udarnog mehanizma. Ovaj sklop je preko dvije čivije povezan sa sandukom puške. Originalno Vederbijev rješenje je polugica za ručno odbavljanje zatrvarača, koja se nalazi na jednoj od ovih čivija koje fiksiraju udarni mehanizam. Ta čivija i njena polugica, kao i obarača, imaju pozlatu što estetski lijepo izgleda na mat crnom sanduku. Na bočnim stranama sanduka se nalazi nemetljiva mačinski urađena arabska. Ljeva strana sanduka nosi natpis Weatherby Ninety-Two (Weatherby 92). Na cijevi je pored imena ugravirano: South gate California made in Japan, kao i oznake kalibra 12 i dužine ležišta metka 23/4 i 3 inča. Sanduk ove pumparice ima sa zadnje strane dio koji stepenasto svodi liniju kundaka na gornji ravni dio sanduka. Mnogi lovci vole ovaj

oružja, može da dođe do oštećenja puške, pa i do povrede. Zato je neophodno kod svih pumparica i poluautomata, često provjeravati zategnutost ovog navojnog spoja. Već na prvi pogled se vidi da je ovo kvalitetno i s pažnjom rađeno oružje. Pasovanje metalata i drvera, fini balans i gladak rad kinematskog mehanizma pri povlačenju potkundaka, čine Vederbi 92 znatno vrednijim od današnjih jeftinijih pump-action pušaka. Odličan balans, preglednost nišanske šine i mušice, odlična ergonomija kundaka, kao i udobnost pri pucanju iz ovog 3,4 kg teškog oružja, svrstavaju ga u višu klasu. Ova decenija i po staru pušku, još uvijek prednjači među nekim ultramodernim pumparicama.

Model PA-08 Pump je noviji model i proizvedena je u Turčkoj. Kalibr 12/76 (12/70), prima 4+1 metak i cijevi mogu da budu duge 66 ili 71 cm. Masa, zavisno od dužine cijevi iznosi 2,95 do 3,18 kg. I ova nova PA-08 pumparica ima dvije vezne čelične poluge i gornjim prizmatičnim klinom zatravljeni zatrvarač. Isporučuje se sa tri izmjenljiva čoka 1/1, 1/2 i 1/4 i naravno, alatom za njihovu montažu. Sanduk puške je od crnoeloksiranog dur-aluminijuma sa zlatnim Vederbi natpisom. Polugica za deblokadu zatrvarača je smještena ispred štitnika obarače, a kočnica „kros bolt“ je

iza obarače. Potkundak je nešto kraći, tako da se vide bočne vezne poluge i potrebno je više ispružiti ruku kako bi se obezbijedio siguran hvat. I ovo je kvalitetno uređeno oružje, o čemu se pobrinulo prestižno Vederbijevu ime na sanduku.

Poluautomat SA-08. Od višemetnih sačmarica, Vederbi danas proizvodi i poluautomat pod imenom SA-08. Radi se u kalibrima 12/76 (70) i 20/76(70), uz cijevi dužine 66 i 71 cm. Funkcioniše na principu pozajmice barutnih gasova i isporučuje se sa dva lako zamjenljiva gasna ventila. Za punjenja sačme mase do 32 g, ugrađuje se „light loads“ ventil, a za više od 32 g instalira se „heavy loads valve“ ventil. Isto važi i za kalibr 20 samo što je granična težina sačme 24,8 g. Ovaj poluautomat je takođe proizveden u Turčkoj i može da se dobije sa finim orahovim ili tamnim mat plimerskim kundakom. I uz njega se isporučuju tri izmjenljiva čoka, s pripadajućim kvalitetnim ključem. Spada u relativno lagane savremene poluautomate, s masom od 2,5 do 2,95 kg. Svi vitalni dijelovi su izrađeni od nehrđajućeg ili hromiranog čelika, tako da je za očekivati dug radni vijek. SA-08 posjeduje i kat-of uredaj za brzu promjenu patrona. Vederbijeva konstrukcionalna dokumentacija i stroga kontrola garancija su visokog kvaliteta i ove sačmarice.

IN MEMORIAM

Muftić (Džemo) Suljo
(1935. - 2012.)

Smajlbegović (Ibro) Mehbo
(1935. - 2012.)

Ahmić (Medžid) Ramiz
(1952. - 2012.)

Za veoma kratko vrijeme Lovačka sekcija „Gračanica II“ ostala je bez tri izuzetno vrijedna i draga lovaca: Muftić Sulje (lovac od 1963.), Smajlbegović Mehe (lovac od 1971.) i Ahmić Ramiza (lovac od 1983.). Svi su bili veliki zaljubljenici lova i lovačkog druženja, a njihov doprinos je nemjerljiv u akcijama koje je organizovalo LD „Srndač“ Gračanica na zaštiti i uzgoju divljavića, izgradnji lovno-uzgojnih i lovno-tehničkih objekata, čuvanju i održavanju lovista i prirodnih staništa plemenite divljavić, njegovanjem lovačke etike i drugarstva. Zbog svojih zasluga na unapređivanju lovstva i lovačkog streljaštva dobili su više lovačkih priznanja i odlikovanja. Društvo i Sekcija „Gračanica II“ ponosni su što su u svojim redovima imali takve lovece i ljude. Njihovo drugarstvo trajno ćemo pamtit i zauvijek će nam nedostajati.

Biberkić Ibrahim
zv. Brajko
(1932. - 2012.)

Dvadesetosmog marta će se navršiti devet mjeseci od kako je u osamdesetoj godini života redove LD „Jelen“ Gradačac zauvijek napustio dugogodišnji lovac, prijatelj i nadasve pošten i uzoran lovac Biberkić Ibrahim zvanji

Brajko, jedan od najstarijih lovaca u Društvu. Njegovom smrću smo ostali bez vrijednog, poštenog, uzornog čovjeka i lovca. Bio je istinski zaljubljenik u prirodu, a lovačka druženja je posebno volio. Njegovim časnim lovačkim stopama krenuli su njegovi sinovi i unuci koji su i članovi Društva. Trenuci provedeni sa Brajkom će ostati u trajnom sjećanju svima u LD „Jelen“, a posebno članovima Sekcije „Medžida“. Neka mu je vječni rahmet!

LD „Jelen“ Gradačac

Sarajlić (Hasan) Hasan
(1944. - 2011.)

Dvadesetog januara su se navršile dvije godine od tragične smrti Hasana Sarajlića, jednog od najuspješnijih privrednika u BiH i uglednog i aktivnog člana LD „Majevica“ Srebrenik. Pored brojnih poslovnih obaveza, naš Hasan je nalazio vremena da se iskaže kao strastven lovac i veliki pobornik prirode i lovačkog druženja. Vizionarstvo u privredi samo je doprinjelo da Hasan uspješno obavlja dužnost predsjednika LD „Majevica“. Dobitnik je nekoliko priznanja za svoj visoko profesionalan rad: Menadžer TK među privatnim preduzetnicima, generalni menadžer TK, menadžer godine u BiH, dobitnik plakete Općine Srebrenik... a u svrhu zasluga na unapređivanju lovstva Predsjedništvo SLD TK je odlučilo da mu dodijeli lovačku plaketu. Posthumno je proglašen počasnim članom. Njegovim odlaskom izgubili smo velikog čovjeka i istinskog zaljubljenika u lov i lovačku druženja, za koja je uvijek pronalazio vremena. Hasan Sarajlić je dao golem doprinos razvoju lovstva i njegovanjem lovačke etike. Bio je radovi u svakom društvu i imao je velik broj znanaca i prijatelja. Sve povjerene mu dužnosti je obavljao časno i pošteno, s mnogo ljubavi i krajnje odgovorno. Za sve što je učinio, najiskrenije mu zahvaljujemo. Njegov lik trajno će ostati u našim srcima

LD „Majevica“ Srebrenik

Fotoglov

na jelene

